

Protocol
d'abordatge
de les violències
masclistes
i lgbtifòbiques
de la Noguera

PROTOCOL D'ABORDATGE DE LES VIOLÈNCIES MASCLISTES I LGBTIFÒBIQUES

Elaboració

Carme Vidal Estruel

Col·laboració i seguiment

Equip comarcal d'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques

© **Consell Comarcal de la Noguera 2025**

Disseny i maquetació

Noemi Taribó i Garcia
www.creaciografica.com

Avís legal

Sou lliure de:

Compartir — Copiar i redistribuir el material en qualsevol mitjà i format.

NoComercial — No podeu utilitzar el material per a finalitats comercials.

Primera edició: Balaguer, desembre 2025.

Index

- 5 >> [PRESENTACIÓ](#)
- 7 >> [INTRODUCCIÓ](#)
- 9 >> [METODOLOGIA](#)
- 13 >> [D'ON VENIM](#)
- 15 >> [REPTES](#)
- 17 >> [LES VIOLÈNCIES MASCLISTES I LGBTIFÒBIQUES](#)
- 23 >> [COORDENADES D'ACCIÓ DEL PROTOCOL](#)
 - [La realitat territorial](#)
 - [Els marcs teòrics feministes](#)
 - [La perspectiva interseccional](#)
 - [La intervenció des de la perspectiva dels drets](#)
 - [La diligència deguda](#)
- 31 >> [EL PROTOCOL](#)
- 41 >> [LA COMUNITAT, UN ACTOR DEL PROCÉS](#)
 - [La prevenció](#)
 - [Criteris bàsics d'actuació](#)
- 55 >> [ANNEXES](#)
 - [1. Guia per la convocatòria de l'Espai de Coordinació Professional del Protocol](#)
 - [2. Guia pràctica d'entrevista violenta](#)
 - [3. Indicadors per la detecció a través de l'exploració professional](#)
 - [4. Guia operativa de la RVD-BCN](#)
 - [5. Indicadors de maltractament infantil vinculats a les violències masclistes i lgbtifòbiques](#)
 - [6. Indicadors per a la detecció professional per àmbit d'intervenció](#)
 - [7. Indicadors relacionats amb el procés de la víctima](#)
 - [8. Nomenclatura](#)
 - [9. Protocols vinculants de referència](#)
- 77 >> [GLOSSARI](#)

L'elaboració del Protocol d'Abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques de la Noguera ha estat possible gràcies a la participació activa i al compromís de professionals de diferents àmbits, que han aportat la seva expertesa i experiència en cadascuna de les fases del procés. La diversitat de perfils implicats ha garantit una visió integral i transversal, imprescindible per assolir un document accessible en la seva aplicació pràctica.

Aquest treball col·laboratiu ha permès generar un espai de diàleg i reflexió compartida, en el qual s'han contrastat punts de vista, identificat necessitats i consensuat criteris d'actuació. Les aportacions realitzades han estat cabdals per dotar el protocol de rigor tècnic i, alhora, d'una clara orientació a la realitat quotidiana dels serveis i entitats implicades sense perdre de vista les característiques del territori.

A continuació es recullen les impressions i valoracions del conjunt de professionals que han intervingut en l'elaboració del protocol. Les seves reflexions donen testimoni de la importància d'aquest procés i posen en relleu el valor de la cooperació interprofessional en la construcció d'eines de qualitat al servei de la comunitat.

Aquest Protocol, des del SOC, ens ha servit per a conèixer tots els serveis i protocols que s'utilitzen a la comarca. Hem ficat cara als diferents professionals i serveis que treballen al territori en l'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques i totes les qüestions que hi hem recollit ens seran d'utilitat per la feina d'acompanyament i assessorament que realitzem amb les dones i les persones dels col·lectius LGBTI.

Per les professionals de l'àmbit de la salut, ha estat molt interessant poder elaborar aquest Protocol de forma coordinada amb diferents professionals dels serveis de la comarca de la Noguera i amb el suport d'una professional externa que ens ha acompanyat a endreçar el nostre saber i el nostre saber fer. Aquest ha de ser un Protocol àgil, entenedor i accessible per a tothom i un suport per prendre decisions davant de cada situació.

Aquest Protocol està fet des de l'experiència, professionalitat, coordinació i entusiasme, davant del repte que ens representa el treball per l'erradicació de les violències masclistes i lgbtifòbiques. L'experiència professional de totes les persones que hi hem participat –el nostre saber fer– és el pilar d'aquest document. Per tant, des del SIAD valorem que aquest Protocol esdevingui una eina que ens ha d'ajudar, acompanyar i facilitar la presa de decisions i que en cap cas pot ésser emprat per entorpir o dificultar la nostra feina, principalment en escenaris d'alta complexitat en què les situacions de violència no presenten un itinerari lineal o inequívoc.

Des del SAI LGBTI+ valorem el procés d'elaboració d'aquest Protocol per la seva metodologia col·laborativa i coordinada entre tots els Serveis i aterrada a la realitat concreta del nostre territori. Aquest ha estat un procés basat en el treball dels dissensos i els consensos des del respecte a la heterogeneïtat dels serveis i les persones professionals que hi hem participat. Ha estat un procés molt enriquidor i confio que aquest Protocol ens ofereixi acompanyament i suport davant les situacions de violència per poder dur a terme una pràctica professional segura.

El treball col·laboratiu entre professionals dels diversos departaments ens ha permès visualitzar les diferents maneres de treballar per un objectiu comú. Des de l'EAP valorem que aquest treball ha aportat molta riquesa personal i professional, ja que el fet de treballar conjuntament ha suposat conèixer que les violències masclistes i lgbtifòbiques requereixen d'un abordatge coordinat i en xarxa. El fet de compartir amb la resta de professionals les diferents visions i aprofundir amb el procés de comprensió ens ha aportat una major seguretat alhora de pensar les pròpies intervencions.

Des del Servei de Joventut del Consell Comarcal, aquest procés ens ha ajudat a adquirir eines i recursos per saber acompanyar les víctimes i com hem de derivar cadascun dels casos. També ens ha servit per conscienciar-nos de la importància de disposar d'un full de ruta clar, eficaç i pràctic per respondre davant d'aquestes situacions.

Com a professional de l'OAVD, el fet de participar en el procés d'elaboració del Protocol m'ha servit per aprofundir en el coneixement dels diferents serveis i professionals que intervenim en un mateix cas. Aquest espai també m'ha ajudat a clarificar les funcions que cadascú portem a terme. Així, el treball fet conjuntament m'ha aportat creixement, aprenentatge, seguretat, claredat i confiança a l'hora d'intervenir ens el proper cas des del coneixement de quins són els circuits a seguir en cada moment.

Des dels Serveis Socials el procés ha estat enriquidor ja que la missió comuna ens ha permès definir, debatre i ordenar processos comuns que ens ajudaran a tenir claredat respecte dels itineraris a seguir en els cassos que acompanyem i millorar l'atenció a les persones en situacions de violències masclistes i lgbtifòbiques. El Protocol aporta: ordre i claredat, perspectiva pràctica, empatia i sensibilitat, implicació professional i cultura d'abordatge. Ingredients que des de Serveis Socials valorem imprescindible per poder fer un bon acompanyament.

Des del SEAIA ens agradaria assenyalar que la participació en aquest Protocol ha estat molt important perquè ens ha permès conèixer tots els àmbits d'intervenció. Aquesta feina ens ha de servir per poder respondre aquesta qüestió: per a què, i poder posar la mirada en la realitat que se'ns planteja en cada cas i saber com plantejar la intervenció. El Protocol és un document viu que podem modificar i revisar per tal d'adaptar-lo a la realitat que és canviant, per aquesta raó hem participat tantes persones en aquest procés. I m'agradaria que tothom el senti una eina pròpia i que ens permeti actuar amb seguretat i professionalitat.

El procés d'elaboració del Protocol ha estat una vivència enriquidora per a l'equip del GAV, a nivell personal i professional, hem après des d'allò que cada professional aporta i hem pogut posar en valor la importància del treball en xarxa.

Les violències masclistes i lgbtifòbiques representen una greu vulneració dels drets humans ja que impedeixen l'accés a la plena ciutadania i condicionen la llibertat i la seguretat de les dones i de les persones dels col·lectius LGTBI. L'origen i la reproducció de les violències masclistes i lgbtifòbiques s'articula a través de les relacions històricament desiguals de poder entre homes i dones, la imposició de la heterosexualitat com a principi fundacional dels sistemes familiars i la socialització diferencial de gènere d'acord amb els mandats patriarcals de la feminitat i la masculinitat.

Aquest Protocol entén que les violències masclistes i lgbtifòbiques són fenòmens multidimensionals i interseccionals i integra, especialment, la intersecció entre gènere i ruralitat, a través de la identificació i l'anàlisi d'aquells factors dels contextos rurals que poden agreujar l'impacte del masclisme i la lgbtifòbia. Aquesta perspectiva permet orientar, d'acord amb el territori, les estratègies de detecció, prevenció i atenció, incorporar la complexitat i les necessitats específiques de les persones que viuen en entorns rurals i teixir una cultura d'abordatge de les violències en el sentit que guia el [Protocol Marc per una intervenció amb diligència deguda en situacions de violències masclistes](#).

En l'abordatge de les violències masclistes sovint es produeix una confusió conceptual derivada de la coexistència de diferents marcs legals, socials i geogràfics que defineixen i delimiten aquestes violències de manera diversa. Per aquest motiu, i malgrat que al final del Protocol s'inclou un glossari amb la definició dels conceptes clau del Protocol, es considera rellevant introduir un aclariment previ que permeti establir una base comuna per a la comprensió i l'aplicació del present document.

Així mateix, resulta imprescindible incorporar una reflexió sobre les violències lgbtifòbiques i la decisió d'elaborar un únic Protocol. Les violències lgbtifòbiques comparteixen amb les violències masclistes arrels estructurals vinculades amb la desigualtat per raó de gènere, la discriminació i la jerarquització de les identitats i les orientacions sexuals. Si bé presenten manifestacions i impactes específics, esdevenen part d'un mateix sistema de violències que limita la llibertat, la seguretat i la dignitat de les persones. La seva incorporació dins el Protocol respon a la necessitat d'abordar-les de manera integral, reconèixer la intersecció entre masclisme i lgbtifòbia i garantir un marc d'actuació coherent.

Tant les violències masclistes com les violències lgbtifòbiques:

- » s'expressen com a formes de discriminació per raó de gènere.
- » són estructurals i han estat construïdes i justificades històricament, ambdues sostenen l'engranatge dels sistemes patriarcals.
- » s'articulen a través de manifestacions molt diverses, algunes de les quals subtils i socialment acceptades.
- » han estat invisibilitzades, i fins i tot negades, durant molt de temps, de manera que podem afirmar que fins al segle XXI han estat acceptades i normalitzades socialment.
- » requereixen per la seva erradicació d'un enfocament interseccional ja que interactuen amb altres eixos d'opressió i discriminació.
- » tenen impactes físics, emocionals i psicològics importants sobre les persones afectades i afavoreixen dinàmiques, des de la indefensió a la presència, que dificulten el procés de victimització.
- » contribueixen a perpetuar rols de gènere i estereotips sobre la sexualitat i la identitat de gènere i, en conseqüència, limiten l'autonomia i controlen la llibertat de les persones.
- » disposen de normes socials i culturals que les legitimen i reforcen a través de la producció simbòlica dels mitjans de comunicació, la publicitat, el currículum educatiu, la música...

METODOLOGIA

En el context del treball d'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques a la comarca de la Noguera, el Protocol és una eina que estableix criteris d'intervenció en el procés de prevenció, detecció professional, identificació per part de la víctima, atenció al procés de victimització i estratègies de recuperació. En aquest sentit, el Protocol afavoreix les sinèrgies professionals, assenta una cultura compartida d'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques, afavoreix la coherència institucional i ofereix estratègies per transformar les estructures socials a través de les quals es produeixen i reproduïxen les violències masclistes i lgbtifòbiques.

En aquest sentit, és important emmarcar que aquest Protocol no representa un punt de partida aïllat, sinó que s'articula des de la **continuïtat d'un procés**. Per tant, és imprescindible posar en valor el recorregut, els aprenentatges acumulats i les experiències prèvies dels equips professionals i les institucions implicades, així com validar la feina feta. Aquest reconeixement ens permet treballar des d'un enfocament evolutiu i reflexiu, integrar l'experiència professional i adaptar-nos a les noves realitats i contingències.

La confecció d'un nou Protocol és un procés que requereix d'un treball inicial d'avaluació: situar quines dinàmiques ens són operatives i quines necessiten ser revisades per poder adequar-se al context actual, tant des dels marcs conceptuals com metodològicament. Saber en quin punt estem ens permet decidir en quina direcció volem avançar i definir les estratègies i els recursos necessaris. En aquesta línia, dedicar un espai a valorar l'eina anterior i observar si l'hem sentit una eina pròpia, si ens ha resolt els dubtes en els moments més complexos i si ens ha permès treballar còmodament i de forma cooperativa és cabdal per evitar entrar en una dinàmica de reproducció de determinats formalismes.

Per aquesta raó, el procés de gestació del **Protocol d'actuació en el marc de les violències masclistes i lgbtifòbiques del Consell Comarcal de la Noguera**, ha estat de 9 mesos i s'ha enfocad al treball de revisió i actualització des d'un enfocament col·laboratiu i a través d'un procés dinàmic en què hem intentat aterrar els conceptes a la quotidianitat del territori i establir les sinèrgies de cooperació entre els diferents equips professionals.

Els darrers anys, des de l'àmbit institucional, s'han incorporat modificacions importants als marcs jurídics i conceptuals d'abordatge de les violències masclistes; així

- » la Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista,
- » la Llei Orgànica, de 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual,
- » l'actualització l'any 2022 del Protocol Marc per una intervenció amb diligència deguda en situacions de violències masclistes,
- » el Llibre blanc de la prevenció de les violències masclistes,
- » i la revisió de l'actuació coordinada dels diferents equips professionals davant la manifestació de les diferents tipologies de violències masclistes, ens proposen noves eines que cal incorporar als protocols territorials amb l'objectiu d'alinear la cultura d'abordatge de les violències masclistes, les estratègies de coordinació professional i l'orientació dels recursos.

Per tal que aquest Protocol esdevingui una eina pròpia i ens permeti un abordatge curós de les violències masclistes i lgbtifòbiques, hem decidit no quedar-nos en l'elaboració d'un document formal i ens hem proposat el repte d'analitzar i reflexionar en relació amb les dinàmiques i les estructures professionals per garantir-ne l'efectivitat, l'actualització i l'alineació amb les necessitats reals dels equips professionals i dels veïns i veïnes de la Noguera.

En tot moment, i en el transcurs d'aquest procés, hem intentat:

- » Assegurar que el Protocol compleix amb la legislació vigent i amb les recomanacions de les administracions públiques autonòmiques, estatals i internacionals.
- » Vetllar per la transversalitat de gènere i la interseccionalitat en tot el protocol, reconeixent les diverses formes de violència i les desigualtats que les travessen.
- » Definir un protocol d'actuació clar i estructurat per respondre de manera àgil, eficient i confidencial.
- » Implicar tots els equips professionals i serveis del territori en el procés per garantir que el protocol és representatiu i aplicable.
- » Crear espais de diàleg per recollir les experiències i les aportacions de tots els agents del territori.
- » Incorporar els aprenentatges de les experiències professionals i comunitàries prèvies per millorar l'eficàcia del protocol.
- » Desenvolupar una cultura d'abordatge de les violències masclistes basada en el respecte, la reparació del dany i la protecció dels seus drets.

El treball que hem dut a terme durant aquest temps, reconeix que la lluita contra les violències masclistes i lgbtifòbiques és un procés col·lectiu, que els moviments i les transformacions que ja s'han consolidat sostenen les noves propostes i que per poder avançar cal saber i entendre el recorregut que ja hem fet. És per aquesta raó que hem fet una aposta per un espai de treball participatiu i cooperatiu des de la perspectiva del treball de processos, un enfocament clau que ens ha permès incorporar no només les tensions inherents en el context interprofessional d'abordatge de les violències masclistes, sinó també les necessitats i les veus de totes les persones implicades, tant en l'atenció primària com des de l'acompanyament especialitzat. Amb aquest enfocament hem intentat afavorir:

La legitimitat i apropiació del protocol:

Quan les persones implicades són part del procés, el Protocol es percep com una eina col·lectiva i no imposada. Incorporar totes les perspectives ens ha permès detectar necessitats i problemàtiques i augmentar el compromís professional amb la seva implementació.

La identificació i l'abordatge de conflictes subjacents: En el context d'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques existeixen tensions explícites i implícites. Treballar amb aquestes dinàmiques ens ha facilitat transformar els conflictes en oportunitats d'aprenentatge i creixement col·lectiu.

La cocreació i la construcció de capacitats: A través de la metodologia participativa les persones que hem format part d'aquest procés també ens hem anat transformant i hem incorporat coneixements i habilitats per detectar i actuar amb diligència deguda des de l'acceptació de les tensions que se'ns obren davant de cada cas.

La incorporació de la perspectiva interseccional:

En aquest cas la perspectiva interseccional ens ha fet prendre consciència de les particularitats de cada àmbit d'intervenció i de com n'és d'important reconèixer el lloc que ocupa l'altra professional i afavorir les estratègies de coordinació i cooperació en el marc del desplegament del Protocol.

La creació d'un espai segur per al diàleg: Aquest ha estat un espai on totes les persones han pogut expressar-se lliurement i aquest fet ha fomentat un entorn de confiança on abordar el problema de les violències masclistes i lgbtifòbiques des d'una mirada constructiva i compromesa, també en relació amb els impactes i l'afectació professional. Aconseguir aquest espai segur ha estat especialment important en aquest context, ja que es tracta d'un tema que ens impacta emocionalment i que pot plantejar possibles desequilibris de poder.

La sostenibilitat i adaptabilitat del protocol: Hem valorat en tot moment que les propostes estiguin aterrades a les necessitats reals del context de la comarca de la Noguera, això no obstant després de la feina compartida és evident que els equips professionals disposen de les eines necessàries per adaptar el protocol, integrar noves necessitats i fer efectius els canvis legislatius o socials que es produeixin en un futur.

La transformació de dinàmiques, actualització d'estructures i reducció de resistències: En el marc d'aquest Protocol hem observat quines són les dinàmiques que dificulten el treball en xarxa, la coordinació i la cooperació dins dels equips i entre equips professionals. En aquest sentit, l'enfocament participatiu i cooperatiu ha facilitat també la transformació de la cultura de l'organització i ens ha permès situar i treballar la violència de segon ordre.

Aquesta transformació és imprescindible per prevenir i abordar les violències masclistes de manera profunda i sostenible i minimitzar els impactes de les persones professionals que acompanyen els processos de victimització.

La gestió emocional del grup: Parlar de violències masclistes pot generar emocions intenses com la indefensió, la ràbia, la tristesa o la por, això també inclou identificar i gestionar situacions de revictimització, ha estat important en el marc del procés de treball poder acollir aquestes emocions, validar-les i gestionar-les de manera creativa.

L'obtenció d'una documentació clara i representativa: En el procés d'elaboració d'un Protocol és important situar el treball de sistematització i documentació del procés i garantir que les conclusions i propostes reflecteixen fidelment les aportacions del grup. Confiam haver-ho aconseguit.

ESTRUCTURA DEL PROCÉS:

SESSIÓ DE SETTING_29 de novembre de 2024

Aquest procés de treball s'ha estructurat a través de 5 Càpsules de treball en què han participat diferents professionals dels equips del territori.

1. CÀPSULA D'AVALUACIÓ I DIAGNÒSTIC:

Gener del 2025

2. CÀPSULA DE POSICIONAMENT:

Febrer del 2025

3. CÀPSULA DE CULTURA D'ABORDATGE:

Març del 2025

4. CÀPSULA DE PROCEDIMENTS:

Abril del 2025

5. CÀPSULA D'ORGANITZACIÓ TERRITORIAL:

Maig del 2025

La comarca de la Noguera, amb capital al municipi de Balaguer, és una comarca rural de Catalunya, la que té més extensió territorial, un total de 1.784,06 quilòmetres quadrats. La Noguera està constituïda per **30 municipis**, inclou **122 entitats de població**, i té una població total de 39.650 habitants¹, (20.613 homes i 19.037 dones) repartits de forma irregular per la comarca. Més de la meitat de la població està concentrada als dos municipis més poblats, Balaguer i Artesa de Segre. Per contra, més de la meitat de municipis de la comarca no arriben als 500 habitants.

La ruralitat i l'orografia del territori esdevenen, en el context de l'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques, dos vectors que cal considerar des de l'enfocament interseccional, atès que conformen una realitat que és important incorporar a la planificació i l'organització dels recursos i dels equips professionals. En primer lloc per garantir l'accessibilitat als serveis, més quan moltes persones no disposen de vehicle propi i han de fer ús de la xarxa de transport públic que, a la Comarca de la Noguera, és escassa. En segon lloc per proveir un context d'intimitat i preservar l'anonimat de les dones i les persones dels col·lectius LGTBI que accedeixen als recursos, una qüestió que a l'entorn rural no depèn únicament dels i les professionals sinó que està travessada per les dinàmiques comunitàries.

En aquesta mateixa línia, és important comprendre que actualment els territoris rurals presenten una població que és diversa i que – de la mateixa manera que succeeix als territoris amb una elevada densitat poblacional – requereix, per part dels equips professionals, d'eines per poder atendre la complexitat que deriva d'aquesta diversitat en el treball d'abordatge de les violències masclistes. L'enfocament interseccional constitueix un principi rector del protocol, atès que les violències masclistes i lgbtifòbiques es veuen condicionades per altres eixos de discriminació com l'origen, la classe social, l'edat o la diversitat funcional.

La realitat territorial és, per tant, un element central en la definició d'aquest Protocol que ens col·loca en el repte de pensar l'abordatge de les violències masclistes en el context rural en clau d'accessibilitat i preservació de la intimitat i l'anonimat. En aquest sentit, és important observar que, actualment, la majoria de recursos estan centralitzats a la capital de la comarca, Balaguer, que la itinerància professional s'articula principalment des de la xarxa de Serveis Socials i que es valora imprescindible poder repensar les dinàmiques territorials a través de l'articulació del Protocol sense menystenir que una de les demandes es situa en la necessitat d'augmentar les dotacions dels recursos i ampliar els equips amb la incorporació de més professionals.

Durant el procés de treball per l'elaboració del Protocol s'observa una posició de consens que situa la **COORDINACIÓ PROFESSIONAL** com a principal fortalesa en el context de desplegament del Protocol.

Quan parlem de coordinació professional ens referim:

- Facilitat en els processos de derivació entre diferents recursos.
- Cooperació professional en els processos de detecció i seguiment de casos.
- La interacció professional des de les relacions interpersonals.
- La coneixença entre professionals de la xarxa.
- L'acompanyament a les noves incorporacions professionals.
- La facilitat per situar els relleus professionals.

¹ Dades de l'IDESCAT (<https://www.idescat.cat/poblacio/?q=Noguera>)

En el procés de confecció del Protocol es valora moltíssim **la proximitat, el vincle i la reciprocitat professional**, una realitat que resumeix molt bé l'expressió "*posar cara a l'altra professional*" i que ens permet situar un context de col·laboració professional en el qual s'aprecia el fet de conèixer-se, ja que permet teixir relacions de confiança, conèixer com treballa l'altra professional, tenir una major predisposició i empatia a la demanda, treballar en xarxa des d'una dimensió orgànica i assentar amb més garanties la dimensió organitzativa. Aquesta cultura professional garanteix que cap professional perdi o senti que queda trencada la seva connexió amb el cas, atès que hi ha un feed-back constant entre professionals i els processos de derivació tenen un retorn que permet fer-ne un seguiment col·laboratiu.

Reconèixer i respectar el lloc de cada professional constitueix un element clau en el procés de desplegament del Protocol. Aquest reconeixement permet crear un espai segur on tothom se sent capacitats per establir límits i actuar dins de les seves competències específiques. Valorar i fer visible aquesta qüestió contribueix no només a la protecció del conjunt de professionals, sinó també a garantir una resposta coherent, responsable i efectiva davant de les violències masclistes i LGTBIfòbiques, afavorir la col·laboració i el treball coordinat entre equips i recursos.

Al mateix temps, aquesta dinàmica professional garanteix que es pugui fer una contenció adequada en cada cas, millora el context de seguiment que pot ordenar-se en funció de la realitat de cada situació perquè sigui endreçat i tingui continuïtat en el temps i es garanteix que aquest treball de seguiment pugui coordinar-se a través de canals oficials i disposi d'espais de coordinació professional. En aquest sentit, i des de la consideració de la realitat territorial, és important assenyalar que la mobilitat i els desplaçaments professionals s'organitzen a través d'aquest treball de coordinació professional.

El Protocol és una eina que s'articula territorialment a través del **lideratge cooperatiu i col·laboratiu**, aquest consens respecte del rol de lideratge és una potencialitat del Protocol: el conjunt de professionals afirma que poden activar el Protocol en el moment en què senten important la participació d'altres equips professionals en l'acompanyament d'un cas, ja sigui per la seva complexitat, perquè planteja indicadors de cronicitat o perquè no hi ha un recurs prou específic per poder-lo acompanyar sense el suport de la xarxa.

La dispersió geogràfica: és evident que aquest és un factor exogen al Protocol i que la seva transformació queda fora del nostre marc d'acció, però alhora conforma el nostre marc de realitat. En conseqüència, és important enfocar que allò que necessitem integrar al Protocol són estratègies concretes per poder respondre al repte que ens planteja el fet d'intervenir en un territori molt extens que presenta una dispersió geogràfica important.

En aquest sentit, és important assenyalar que, si bé la dispersió territorial ha esdevingut un factor descriptiu des dels mars teòrics de les violències masclistes i lgbtifòbiques, no s'han desenvolupat encara propostes metodologies específiques en aquesta direcció i tampoc s'han creat recursos i equips que incorporin aquesta qüestió com a eix transversal de la seva intervenció.

Ens trobem, per tant, davant d'un repte estructural que ens interpel·la directament, atès que per poder concretar les accions dels Protocol requerim d'un enfocament que incorpori aquesta dimensió no només descriptivament, sinó també a través de la definició d'estratègies metodològiques que ens permetin garantir l'accessibilitat de totes les persones als recursos.

En aquest punt és necessari assenyalar que totes les dones de la Noguera, per poder accedir a un SIE (Servei d'Intervenció Especialitzada) s'han de desplaçar, o bé al SIE de Lleida, o bé al SIE de Tàrraga, o bé al SIE de Tremp. Respecte de les persones dels col·lectius LGBTI, és important situar que l'accés a l'atenció especialitzada, jurídica i/o psicològica, es realitza telemàticament o telefònicament i, per tant, no hi ha dificultat en relació amb la mobilitat.

Garantir l'accés als recursos a aquelles persones que viuen als nuclis més aïllats: aquest obstacle és una derivada del primer, i esdevé un repte que també demana incorporar propostes des de les polítiques de mobilitat del territori. D'una banda és important que els equips professionals puguin oferir espais d'atenció als nuclis més aïllats, d'aquesta manera podem

garantir l'accés físic als recursos. Però d'altra banda, i amb l'objectiu de garantir la privacitat i l'anonimat, és també imprescindible que puguem plantejar alternatives perquè les persones puguin adreçar-se als recursos fora del seu nucli de població.

Aquesta qüestió és prioritària en el context d'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques, atès que la privacitat i l'anonimat són dos elements molt importants durant el procés d'identificació, elements que en els contextos rurals no depenen exclusivament de la intervenció professional, sinó que estan travessades per les dinàmiques comunitàries dels municipis.

El Protocol proposa dues estratègies amb l'objectiu que cada persona decideixi quina és el que respon millor a la seva situació en cada moment:

- Que els equips professionals puguin desplaçar-se a la seva població.
- Que sigui la persona la qui pugui desplaçar-se al recursos ubicats a Balaguer o fora de la comarca.

Concreció dels circuits de coordinació i derivació: Si bé és cert que, en el context d'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques, cada cas ens planteja nous reptes i es fa difícil definir un procediment de resposta única, també ho és que tenir claredat respecte del procediment ens permet atendre amb més diligència les especificitats de cada casuística. Al mateix temps, és important que tot procediment d'actuació sigui flexible per poder posar en valor l'expertesa professional i que sigui prou estructurat per evitar que s'actui arbitràriament. Trobar el punt d'equilibri no és gens fàcil, però que aquesta sigui una qüestió que es valora com un repte ens indica que en el marc del Protocol es necessari incorporar un full de ruta respecte dels diferents procediments amb l'objectiu de garantir la seguretat professional i la diligència en la intervenció.

La limitació dels recursos materials: caldria disposar de més recursos materials per poder intervenir des d'una cobertura més àmplia davant les necessitats que plantegen alguns casos. Moltes vegades, en el treball d'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques, observem que la manca de recursos d'ordre material (habitatge, ingressos econòmics, vehicle...) es converteixen en un obstacle per poder sortir del context de violència i fer un treball de recuperació de l'afectació que deriva del procés de victimització.

Els recursos humans: no des del qüestionament del personal que conforma els equips actuals, sinó des de la identificació que en alguns casos seria necessari ampliar aquests equips amb la incorporació de noves figures professionals per tal de facilitar el treball de vinculació i de seguiment.

Manca d'una estratègia específica de prevenció: en el marc de l'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques ha estat habitual definir estratègies d'intervenció en la definició dels protocols d'actuació i ometre el treball de prevenció. Aquesta és una dissociació que planteja alguns inconvenients. D'una banda hem observat que és a través de la prevenció que moltes vegades s'activa el procés d'identificació i, per tant, sabem que aquesta és una estratègia que facilita la mobilització de la demanda d'ajuda per part de moltes persones. D'altra banda, la transformació de determinades dinàmiques comunitàries només és possible des de la prevenció, de manera que per tal que la comunitat esdevingui un agent actiu en la detecció, l'acompanyament i la limitació de la *rumorologia* ens és imprescindible incorporar la Prevenció com un eix estratègic del Protocol.

Educació sexo-afectiva per a joves: la Llei orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de garantia de la llibertat sexual, ha fet evident que per erradicar les violències sexuals és imprescindible un treball específic d'educació sexual i afectiva que ens permeti transcendir la cultura de la violació i assentar una cultura que posi al centre el consentiment sexual.

Aquesta qüestió avui s'esdevé un escenari imprescindible d'intervenció des d'una estratègia de prevenció transversal que ens demana originalitat i decisió per poder-ho incorporar com una línia de treball específica en el marc del Protocol.

Distància física entre els recursos i falta de connexió: és ben cert que totes les persones professionals que participen en l'elaboració d'aquest nou Protocol estan ubicades en espais diferenciats, sota estructures institucionals i administratives diverses i amb horaris i tasques que, de vegades, fan difícil la interacció i la col·laboració. Aquesta qüestió, que sentim és un obstacle que deriva de l'antic Protocol és un element estructural. La xarxa d'abordatge de les violències de la Noguera està composta per professionals que depenen de instàncies administratives diferents, no sempre alineades políticament i amb encàrrecs específics; en conseqüència no existeix un centre de comandament unificat. Per aquest motiu, aquest Protocol es proposa construir propostes metodològiques que permetin incorporar aquest marc de realitat i transformar-lo per afavorir la identitat de grup, el sentiment de pertinença i la percepció de connexió professional.

Manca d'enfocament interseccional, feminista i antiracista: *El Protocol Marc per una intervenció amb diligència deguda en situacions de violències masclistes* (2022) planteja un model d'abordatge de les violències masclistes que ha d'incorporar els marcs teòrics feministes i l'enfocament interseccional. En aquest sentit, el Protocol Marc afirma: ***la lluita per l'erradicació de les violències masclistes, patriarcals o de gènere s'ha convertit en una epistemologia pel canvi social.***

Per tant, la identificació d'aquesta mancança en relació amb l'antic Protocol posa de manifest l'evolució dels equips professionals en la línia que fixa el Protocol Marc. En aquest sentit, i en relació amb el procés d'elaboració del Protocol, és important assentar què significa incorporar els models teòrics feministes i l'enfocament interseccional a la intervenció professional en l'abordatge de les violències masclistes i aprofundir en la concreció metodològica.

Les violències masclistes i lgbtifòbiques

En l'àmbit estatal i autonòmic conviuen diferents definicions legals que sovint generen confusió. Per aquest motiu, el Protocol parteix d'una clarificació conceptual prèvia:

● **Violència masclista:** segons la **Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista** (modificada per la Llei 17/2020²), s'entén com la violència que s'exerceix contra les dones en qualsevol àmbit de la vida, com a expressió de la discriminació i la desigualtat en el marc d'un sistema de poder dels homes sobre les dones. Pot manifestar-se de manera física, psicològica, sexual, econòmica o comunitària, tant en l'espai públic com en el privat.

● **Violència de gènere:** definida per la **Llei Orgànica 1/2004, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere**, limita el seu abast a la violència exercida per la parella o ex-parella sobre les dones, en relacions presents o passades d'afectivitat. Aquesta restricció deixa fora altres formes de violència, com les agressions sexuals, l'assetjament laboral, els matrimonis forçats o la mutilació genital femenina. A diferència de la Llei 5/2008, la Llei 1/2004 inclou també mesures de caràcter penal.

● **Violència domèstica:** fa referència a la violència exercida dins de l'àmbit familiar o de convivència, independentment del sexe o edat de les víctimes. Inclou maltractaments físics, psicològics o sexuals comesos entre membres de la mateixa unitat familiar. Tot i que el terme no s'integra legalment dins el marc de les violències masclistes, es troba tipificat en el **Codi Penal** (art. 173 LO 10/1995, modificat per la LO 11/2003) i contemplat com a "violència familiar" a la Llei 5/2008.

Aquestes diferències conceptuais són essencials per garantir una aplicació correcta del Protocol i evitar solapaments o confusions.

Finalment, el Protocol integra també l'abordatge de les violències lgbtifòbiques, entenent-les com aquelles que tenen l'origen en la discriminació i el rebuig cap a les persones per la seva orientació sexual, identitat o expressió de gènere. Tot i no compartir exactament la mateixa definició legal que les violències masclistes, responen a una mateixa lògica estructural de desigualtat i exclusió, i requereixen un tractament conjunt que asseguri una resposta integral i inclusiva.

Formes **EXPLÍCITES** de les violències masclistes i lgbtifòbiques:

Fan referència a les agressions que, de forma explícita, es produeixen en contextos diversos i en el marc de les relacions personals i comunitàries, en una estructura social i cultural marcada pel patriarcat.

VIOLENCIA FÍSICA: "Comprèn qualsevol acte de força contra el cos d'una dona, amb el resultat o el risc de produir-li una lesió física o un dany"; i en el mateix sentit fa referència també a les agressions físiques contra les persones dels col·lectius LGBTI.

VIOLENCIA PSICOLÒGICA: "Comprèn tota conducta o omisió que produeix una desvaloració o un patiment, per mitjà d'amenaques, humiliació, vexacions, menysteniment, menyspreu, exigència d'obediència o submissió, coerció verbal, insults, aïllament o qualsevol altra limitació del seu àmbit de llibertat(...); i en el mateix sentit fa referència també a les agressions psicològiques contra les persones dels col·lectius LGBTI.

VIOLENCIA SEXUAL: "Comprèn qualsevol acte que atempti contra la llibertat sexual i la dignitat personal creant unes condicions o aprofitant-se d'un context que, directament o indirectament, imposin una pràctica sexual sense tenir el consentiment ni la voluntat de la dona, amb independència del vincle que hi hagi entre la dona i l'agressor o agressors.

² Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista. <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=889760>

Inclou l'accés corporal, la mutilació genital o el risc de patir-ne, els matrimonis forçats, el tràfic de dones amb finalitat d'explotació sexual, l'assetjament sexual i per raó de sexe, l'amenaça sexual, l'exhibició, l'observació i la imposició de qualsevol pràctica sexual, entre altres conductes.”; en el cas de les persones dels col·lectius LGBTI fa referència també a aquells actes que atempten contra la llibertat sexual i la dignitat personal en un context de sanció respecte de l'orientació sexual o la identitat de gènere.

VIOLÈNCIA OBSTÈTRICA I VULNERACIÓ DE DRETS

SEXUALS I REPRODUCTIUS: “Consisteix impedir o dificultar l'accés a una informació veraç, necessària per a la presa de decisions autònomes i informades. Pot afectar els diferents àmbits de la salut física i mental, incloent-hi la salut sexual i reproductiva, i pot impedir o dificultar a les dones prendre decisions sobre llurs pràctiques i preferències sexuals, i sobre llur reproducció i les condicions en què es duu a terme, d'acord amb els supòsits inclosos en la legislació sectorial aplicable (...)”. En relació amb les violències lgbtifòbiques és important situar que existeixen també violències específiques respecte dels seus drets sexuals i reproductius: dificultat d'accés a serveis de salut sexual i reproductiva adaptats a la diversitat, la patologització de les identitats i orientacions, la manca de protocols inclusivament en ginecologia, obstetrícia o andrologia, així com la discriminació en processos de reproducció assistida o d'adopció.

VIOLÈNCIA ECONÒMICA: “Consisteix en la privació intencionada i no justificada de recursos per al benestar físic o psicològic d'una dona i, si escau, de llurs fills o filles, en l'impagament reiterat i injustificat de pensions alimentàries estipulades en cas de separació o divorci, en el fet d'obstaculitzar la disposició dels recursos propis o compartits en l'àmbit familiar o de parella i en l'apropiació il·legítima de béns de la dona.”.

En parelles LGBTI+, és important situar que una de les persones que conforma la parella pot exercir control econòmic com a forma de violència: impedir l'accés als diners, controlar les despeses, prohibir que treballi, etc.

VIOLÈNCIA DIGITAL: “Consisteix en els actes de violència masclista i misogínia en línia comesos, instigats, amplificats o agreujats, en part o totalment, amb l'ús de tecnologies de la informació i de la comunicació, plataformes de xarxes socials, webs o fòrums, correu electrònic i sistemes de missatgeria instantània i altres mitjans semblants que afectin la dignitat i els drets de les dones(...)”. Els actes de violència i odi vers les persones del col·lectiu LGBTI comesos, instigats, amplificats o agreujats, en part o totalment, amb l'ús de tles TIC, xarxes socials, webs o fòrums, sistemes de missatgeria i altres mitjans semblants, que afecten la dignitat, la llibertat, la seguretat i els drets de les persones LGBTI.

VIOLÈNCIA DE SEGON ORDRE: “Consisteix en la violència física o psicològica, les represàlies, les humiliacions i la persecució exercides contra les persones que donen suport a les víctimes de violència masclista. Inclou els actes que impedeixen la prevenció, la detecció, l'atenció i la recuperació de les dones en situació de violència masclista.”; i en el mateix sentit refereix a la violència que reben els i les professionals que acompanyen les persones dels col·lectius LGBTI.

VIOLÈNCIA VICÀRIA: “Consisteix en qualsevol tipus de violència exercida contra els fills i les filles amb la finalitat de provocar dany psicològic a la mare.”

Formes **IMPLÍCITES** de les violències masclistes i lgbtifòbiques:

Són formes de violència subtils, sovint inconscients o automàtiques, que es produeixen sense reflexió crítica i contribueixen a la perpetuació de les dinàmiques de discriminació.

VIOLÈNCIA INSTITUCIONAL: Les violències masclistes i lgbtifòbiques institucionals poden aparèixer després d'un procés de victimització primària, llavors parlem de revictimització o victimització secundària. Així, d'acord amb el que proposa el *Protocol Marc per una intervenció amb diligència deguda en situacions de violències masclistes*, la violència institucional s'expressa de formes diverses i s'inscriu en les següents pràctiques:

- » Dubtar, d'entrada, de la veracitat del relat sobre la situació de violència masclista d'una dona, adolescent o infant en un servei.
- » Suposar que les dones que denuncien violències masclistes ho fan per obtenir algun rèdit econòmic o les custòdies dels seus fills o filles, o per castigar un home (estereotips de "la dona instrumental", "la dona ressentida", "la dona perversa").
- » Descreure, menysprear el malestar i la por que identifiquen les dones, infants i adolescents.
- » Imposar els propis criteris sobre el que haurien de fer les dones, infants i adolescents amb qui s'intervé.
- » No respectar els temps i processos de les dones.
- » No donar informació accessible i suficient per garantir l'autonomia en la presa de decisions.
- » Fer servir, conscient o inconscientment, estereotips o prejudicis basats en l'origen nacional, l'estatus migratori, l'edat, l'etnicitat, el color de la pell, la discapacitat, la identitat de gènere, l'exercici del treball sexual, la condició de salut o addiccions de les dones, entre d'altres. Els estereotips poden expressar-se, per exemple, en qualsevol de les situacions esmentades anteriorment.
- » Si no es fan les derivacions entre serveis adients amb la informació completa en relació a l'exploració i intervenció realitzada a dones, infants i adolescents.
- » Si els serveis que intervenen davant d'una mateixa situació de violència masclista no es coordinen per tal de valorar la situació de risc de les dones, infants i adolescents, i per adoptar mesures de protecció.
- » Obstaculitzar o impedir l'accés a l'avortament legal.
- » Desconèixer i/o vulnerar les decisions de les dones i altres persones gestants en el procés d'embaràs, part i puerperi.
- » No investigar amb diligència deguda les violències sexuals.
- » No detectar l'assetjament sexual o per raó de sexe-gènere (també per identitat o expressió de gènere) en l'àmbit educatiu, sanitari, policial o en qualsevol altre àmbit institucional.
- » No formar el personal de l'administració pública en matèria de violències masclistes.

En el context de les violències lgbtifòbiques és important situar que existeixen expressions específiques de la violència institucional, i en aquesta línia és important emmarcar aquella que afecta a les persones trans* en relació amb les dificultats que poden tenir per a realitzar diferents tràmits administratius, com per exemple els tràmits bancaris, si la seva documentació no reflecteix la seva identitat de gènere

En conseqüència, la violència institucional, es produeix quan les institucions competents no activen els recursos necessaris per poder fer un abordatge adequat i amb garanties de les violències masclistes i lgbtifòbiques.

VIOLÈNCIA ESTRUCTURAL: fa referència a aquells mecanismes socials, culturals, econòmics i polítics que, de manera sistemàtica i sovint invisible, generen i reproduïxen situacions de desigualtat i opressió contra les dones i les persones LGBTI+. No es tracta d'un acte puntual d'agressió, sinó d'un conjunt d'estructures que limiten les oportunitats, restringeixen drets i afavoreixen la discriminació. Johan Galtung³, que articula aquest concepte, la descriu com la violència que es produeix quan les estructures socials impedeixen que les persones puguin resoldre les seves necessitats bàsiques o desenvolupar el seu potencial en igualtat de condicions.

En el cas de les violències masclistes i lgbtifòbiques, la violència estructural es manifesta a través dels rols i estereotips de gènere, de la desigualtat en l'accés als recursos i del manteniment d'un sistema patriarcal i heteronormatiu que legitima la subordinació i la marginació. Autores com Rita Segato i Bell Hooks remarquen que aquesta violència no és accidental, sinó que constitueix una estratègia de poder per mantenir privilegis i jerarquies socials. Per això, aquest Protocol reconeix que la violència estructural és la base sobre la qual s'articulen les violències directes i simbòliques.

Finalment, entendre la violència estructural implica assumir que la transformació no depèn únicament de la reparació individual de les víctimes, sinó d'una acció col·lectiva i institucional que desmantelli les estructures que produeixen la discriminació. Això inclou revisar les polítiques públiques, els mecanismes de participació, els espais educatius i laborals, i garantir la inclusió efectiva de la diversitat.

VIOLÈNCIA SIMBÒLICA: és aquella forma de violència subtil i sovint invisible que es produeix a través de símbols, llenguatge, representacions culturals i pràctiques socials que naturalitzen i legitimen les relacions de dominació. Pierre Bourdieu⁴ la defineix com el mecanisme mitjançant el qual les desigualtats es fan passar per naturals o inevitables, fent que les persones dominades les assumeixin sense percebre-les com a imposicions. Aquesta forma de violència és clau per entendre com les violències masclistes i lgbtifòbiques es mantenen en el temps, ja que actuen a nivell quotidià i subjectiu.

En el cas de les violències masclistes i lgbtifòbiques, la violència simbòlica es manifesta a través dels discursos, les imatges i les pràctiques culturals que reforcen la inferiorització de les dones i la deslegitimació de les identitats i orientacions sexuals dissidents. Això inclou, per exemple, la representació sexista i heteronormativa als mitjans de comunicació, els usos del llenguatge o les normes socials que imposen rols de gènere rígids. Com assenyala Judith Butler⁵, aquestes pràctiques tenen un efecte performatiu: configuren identitats i subjectivitats, definint qui és reconegut com a legítim i qui és exclòs.

La violència simbòlica sosté, alimenta i justifica les altres formes de violència —física, psicològica, econòmica o institucional— i, per tant, la seva prevenció passa per qüestionar i transformar les narratives socials i culturals dominants. Tal com planteja Marcela Lagarde⁶, la violència simbòlica reforça la subordinació perquè actua des de l'imaginari col·lectiu; per això, les mesures institucionals han d'incloure accions de sensibilització, educació i comunicació que promoguin noves representacions basades en la igualtat i la diversitat.

³Johan Galtung . Violence, Peace, and Peace Research. <https://bibliotecadigital.univalle.edu.co/entities/publication/c9360b02-501b-4c98-a4f5-b3035851be16>

⁴J. Manuel FERNÁNDEZ, *La noción de violencia simbólica en la obra de Pierre Bourdieu: una aproximación crítica*.

⁵Judit Butler: *El género en disputa. El feminismo y la subversión de la identidad*.

⁶Marcela Lagarde, *La política feminista de la sororidad*, Sestao, 11 de junio de 2009

ÀMBITS DE LES VIOLÈNCIES: La identificació dels àmbits on s'expressen les violències masclistes i lgbtifòbiques és essencial per comprendre la seva naturalesa estructural i sistèmica. Aquestes violències no responen a fets puntuals o aïllats, sinó que es manifesten en múltiples esferes de la vida personal, social i institucional. Reconèixer aquesta transversalitat permet superar la visió reduccionista que les limita únicament a l'àmbit de la parella o ex-parella i fer visibles altres formes de vulneració que es produeixen en espais comunitaris, educatius, laborals, digitals i institucionals. Reconèixer els diferents àmbits ens permet entendre que es tracta d'un problema estructural i sistèmic i que cada context requereix estratègies d'intervenció específiques.

D'acord amb la Llei 17/2020, de 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista:

Violència en l'àmbit de la parella: "(...) violència física, psicològica, digital, sexual o econòmica exercida contra una dona i perpetrada per l'home que n'és o n'ha estat el cònjuge (...)"

Violència en l'àmbit familiar: "(...) violència física, digital, sexual, psicològica o econòmica exercida contra les dones i els menors d'edat en el si de la família i perpetrada per membres de la mateixa família o per membres del nucli de convivència, en el marc de les relacions afectives i dels lligams de l'entorn familiar. Inclou els matrimonis forçats. No inclou la violència exercida en l'àmbit de la parella."

Violència en l'àmbit laboral: "(...) violència física, sexual, econòmica, digital o psicològica que es pot produir en l'àmbit públic o privat durant la jornada de treball, o fora del centre i de l'horari establert si té relació amb la feina (...)"

Violència en l'àmbit social o comunitari:

"Agressions sexuals; Assetjament sexual; Tràfic de dones amb finalitat d'explotació sexual i amb altres finalitats amb dimensió de gènere; Mutilació genital femenina o risc de patir-ne; Violència derivada de conflictes armats; Violència contra els drets sexuals i reproductius de les dones; Femicidis; Agressions per raó de gènere; Vexacions, tractes degradants, amenaces i coaccions en l'espai públic; Restriccions o privacions de llibertat a les dones; Represàlies pels discursos i expressions individuals i col·lectius de les dones que reclamen el respecte de llurs drets."

Violència en l'àmbit digital: "(...) violència masclista que es produeix a les xarxes de comunicació digitals (...); inclou el ciberassetjament, la vigilància i el seguiment, la calúmnia, els insults o les expressions discriminatòries o denigrants, les amenaces, l'accés no autoritzat als equips i comptes de xarxes socials, la vulneració de la privacitat, la manipulació de dades privades, la suplantació d'identitat, la divulgació no consentida d'informació personal o de continguts íntims, el dany als equips o canals d'expressió de les dones i dels col·lectius de dones, els discursos d'incitació a la discriminació envers les dones, el xantatge de caràcter sexual per canals digitals i la publicació d'informació personal amb la intenció que altres persones agreeixin, localitzin o assetgin una dona."

Violència en l'àmbit institucional: "(...) accions i omissions de les autoritats, el personal públic i els agents de qualsevol organisme o institució pública que tinguin per finalitat retardar, obstaculitzar o impedir l'accés a les polítiques públiques i a l'exercici dels drets que reconeix aquesta llei per a assegurar una vida lliure de violència masclista, d'acord amb els supòsits inclosos en la sectorial aplicable. (...)"

Violència en l'àmbit de la vida política i l'esfera pública de les dones: "La violència masclista que es produeix en espais de la vida pública i política, com les institucions polítiques i les administracions públiques, els partits polítics, els mitjans de comunicació o les xarxes socials (...)"

Violència en l'àmbit educatiu: "Qualsevol tipus de violència que es produeix en l'entorn educatiu entre els membres de la comunitat educativa (...)"

Als efectes del que estableix la *Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia*, s'entén per:

Discriminació directa: la situació en què es troba una persona que és, ha estat o pot ésser tractada, per raó de l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere, d'una manera menys favorable que una altra en una situació anàloga.

Discriminació indirecta: situació en què una disposició, un criteri, una interpretació o una pràctica pretesament neutres poden ocasionar en lesbianes, gais, bisexuals, transgènere o intersexuals un desavantatge particular respecte de persones que no ho són.

Discriminació per associació: situació en què una persona és objecte de discriminació per orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere com a conseqüència de la seva relació amb una persona o un grup LGBTI.

Discriminació per error: situació en què una persona o un grup de persones són objecte de discriminació per orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere com a conseqüència d'una apreciació errònia.

Discriminació múltiple: situació en què una persona lesbiana, gai, bisexual, transgènere o intersexual, pel fet de pertànyer a altres grups que també són objecte de discriminació, pateix formes agreujades i específiques de discriminació.

Ordre de discriminar: qualsevol instrucció que impliqui la discriminació, directa o indirecta, per raó de l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere.

Assetjament per raó de l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere: qualsevol comportament basat en l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere d'una persona que tingui la finalitat o provoqui l'efecte d'atemptar contra la seva dignitat o la seva integritat física o psíquica o de crear-li un entorn intimidador, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest.

Represàlia discriminatòria: tracte advers o efecte negatiu que es produeix contra una persona com a conseqüència de la presentació d'una queixa, una reclamació, una denúncia, una demanda o un recurs, de qualsevol tipus, destinat a evitar, disminuir o denunciar la discriminació o l'assetjament a què és sotmesa o ha estat sotmesa.

LA REALITAT TERRITORIAL

El context territorial no ha canviat, seguim treballant en una comarca rural, que ocupa una gran extensió de territori, amb molta dispersió dels nuclis habitats, hi ha molt nuclis agregats i molts micropobles, amb dinàmiques de centralització de recursos a la capital de comarca (Balaguer), dificultats de mobilitat que deriven d'una xarxa de transport públic insuficient i ens fan dependents del vehicle privat i dinàmiques comunitàries que són pròpies del context rural. Hem identificat que el context és un factor exogen, el que significa que no el podem transformar i que per tant ens cal incorporar-lo com una de les coordenades d'acció del Protocol ja que garantir l'accessibilitat als recursos és un eix prioritari.

Des de l'enfocament interseccional la ruralitat és un vector que cal considerar de manera específica. En conseqüència, requerim d'un marc d'identificació i comprensió de les violències masclistes i lgbtifòbiques que incorpori les especificitats del context rural. En aquest sentit, és important situar que la proximitat entre víctimes, agressors i entorn social poden generar situacions de silenci, dificultar la demanda d'ajuda i l'accés a l'acompanyament professional. I que l'aïllament territorial dels contextos rurals pot produir un control social més intens i una major dependència econòmica de les xarxes familiars o laborals, atès que són més reduïdes, i aquests poden esdevenir factors de dificultat per la víctima.

En aquesta mateixa línia és important acollir el conflicte ètic que deriva del fet que, als contextos rurals, les i els professionals tenim accés a la informació que ens arriba a través dels canals oficials però també disposem d'informació que ens arriba a través de canals extra oficials (dinàmica comunitària).

A diferència dels entorns urbans, on la relació entre professionals i persones usuàries s'articula exclusivament per canals oficials, als pobles petits i entorns rurals la proximitat i la interconnexió social fa que les i els professionals tinguem accés a informació que circula de manera informal dins de la comunitat.

Aquesta realitat comporta tensions ètiques importants. D'una banda, la informació que prové dels canals informals pot contribuir a una detecció precoç de situacions de violència, de l'altra, però, també es corre el risc de vulnerar la confidencialitat, de prendre decisions basades en rumors o generar situacions de desprotecció o judici. Per aquest motiu, el Protocol reconeix explícitament aquesta especificitat i situa el dret a la intimitat, la confidencialitat i l'anonimat de les víctimes, de manera que la informació informal no esdevingui una font de control social o estigmatització, sinó un element que reforci la protecció i l'acompanyament.

En conseqüència, el Protocol reconeix la importància de situar i acollir la interferència que deriva del context territorial i que fa que coneguem l'agressor i que en alguns casos hi puguem tenir vincle o relació interpersonal i el fet que en l'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques la comunitat és un actor més que cal considerar ja que pot accionar des de la prevenció i la detecció (figures de proximitat) o pot participar com a inhibidor del procés de la víctima i incrementar la seva por al judici, a no ser cregudes o a ser coaccionades.

ELS MARCS TEÒRICS FEMINISTES

Des de les epistemologies feministes s'ha creat un corpus de coneixement en relació amb l'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques que incideixen en els models d'intervenció. En aquest procés han estat imprescindibles les aportacions respecte de les causes estructurals i la comprensió a partir de l'anàlisi dels sistemes patriarcals en tant que organitzen i ordenen l'estructura social, els sistemes de creences hegemònics i les dinàmiques de poder que s'actuen a través de les interaccions relacionals en diferents àmbits: familiar, comunitari, educatiu, laboral...

La identificació de la dimensió estructural i simbòlica de les violències masclistes i lgbtifòbiques des dels marcs teòrics feministes ha permès situar l'existència d'un *dispositiu pedagògic* que estableix i concreta la seva reproducció a través d'aprenentatges concrets. L'antropòloga feminista Rita Segato⁷ afirma que les violències masclistes i lgbtifòbiques no són fets aïllats ni resultat exclusiu d'una psicologia individual, sinó que tenen una dimensió estructural i pedagògica. Ella parla de la violència com a "pedagogia de la crueltat": un dispositiu que ensenya, a través de l'exercici i l'exhibició de la violència, qui té poder i qui està destinat a ocupar una posició subordinada.

Les violències masclistes i lgbtifòbiques, per tant, funcionen com a mecanismes d'aprenentatge social: ensenyen normes de gènere i sexualitat, marquen els límits del que és "acceptable" i castiguen aquelles identitats, cossos i pràctiques que desafien l'ordre patriarcal i heteronormatiu. En conseqüència, aquestes violències tenen una funció simbòlica: situen les jerarquies relacionals a través dels sistema sexe-gènere i mantenen les estructures de poder, de manera que a través de les violències masclistes i lgbtifòbiques "aprenem" què s'esdevé quan algú trenca el mandat de la masculinitat hegemònica o de la feminitat normativa que fixa el sistema patriarcal.

La comprensió dels sistemes patriarcals ha esdevingut, per tant, una eina teòrica imprescindible per a la interpretació i la comprensió de les causes estructurals de les violències masclistes i lgbtifòbiques. Els sistemes patriarcals fixen les estructures socials a partir del principi de supremacia masculina i de la imposició de la heterosexualitat obligatòria, són sistemes intrínsecament complexes i canviants i la seva reproducció s'articula a través de la violència simbòlica. Per aquesta raó la intervenció des dels marcs teòrics feministes transcendeix la consideració de les víctimes, dones i persones dels col·lectius LGBTI, com a objectes passius que requereixen de la intervenció professional per reconèixer-les com a subjectes actius del seu propi procés.

La xarxa de recursos esdevé un dispositiu de suport, guiatge i acompanyament que posa al centre la importància d'una transformació de les creences que limiten i obstaculitzen el procés d'identificació i comprensió de les violències masclistes i lgbtifòbiques perquè, com assenyala Kate Millet a *Política sexual*, "el patriarcat disposa d'un sistema socialitzador tan perfecte i d'una acceptació tan generalitzada dels seus valors que gairebé no necessita del suport de la violència. Tanmateix, igual que altres ideologies dominants, com el racisme o el colonialisme, el patriarcat no podria sostenir-se sense la força, que actua no només com a mesura d'emergència sinó també com a instrument d'intimidació constant."⁸

⁷Rita Segato: *Contra – pedagogías de la crueldad*. <https://alejandroquinteros.wordpress.com/wp-content/uploads/2021/04/rita-segato-contra-pedagogi-as-de-la-crueldad-pdf.pdf>

⁸Kate Millet: *Política sexual*. <https://feminismosaprendem.wordpress.com/wp-content/uploads/2017/02/millett-kate-politica-sexual.pdf>

Així, l'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques des dels marcs teòrics feministes situa la importància de:

-
Reconèixer l'etiologia estructural i simbòlica de les violències masclistes i lgbtifòbiques. No es tracta de fets puntuals o individuals i la seva funció no és només disciplinar les víctimes, sinó transmetre i reforçar missatges que assegurin la reproducció de l'ordre social.
-
Integrar la perspectiva de gènere: explorar i observar els factors de vulnerabilitat que deriven dels aprenentatges de gènere de la feminitat normativa i de la imposició de la heterosexualitat obligatòria i plantejar una intervenció que consideri l'impacte i l'afectació del dispositiu de socialització diferencial de gènere.
-
Elaborar un itinerari d'anàlisi i comprensió dels sistemes patriarcals en el marc de la proposta d'intervenció. Això vol dir desenvolupar un marc d'acció que no només respongui des de la urgència, sinó que qüestioni les arrels i les condicions de possibilitat.
-
Promoure estratègies pedagògiques i de prevenció. Un element clau és entendre que les violències tenen una dimensió pedagògica i, per tant, és necessari desenvolupa pràctiques que desarticulin aquests aprenentatges i teixin alternatives.

LA PERSPECTIVA INTERSECCIONAL

Des de la perspectiva interseccional és important considerar les múltiples variacions dels sistemes patriarcals ja que les seves manifestacions s'expressen de diferent manera en funció del context territorial, comunitari, cultural i històric i, al mateix temps, és imprescindible un treball d'anàlisi en relació amb els altres sistemes de dominació. Només així es pot comprendre com les violències masclistes i lgbtifòbiques adopten formes específiques i produeixen impactes diferenciats en cadascuna de les casuístiques que acompanyem que requereixen d'una atenció professional específica que ens permeti respondre a la complexitat de les experiències i promoure processos de transformació reals i sostenibles.

En el marc de l'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques, la perspectiva interseccional ens permet superar la visió reduccionista que concep les diferents opressions com a fenòmens aïllats i independents. La interseccionalitat és una eina analítica que facilita la comprensió de com diverses categories d'identitat i discriminació — sexe, gènere, orientació sexual, identitat de gènere, classe, edat, capacitats, origen racial o ètnic, religió, nacionalitat, entre d'altres— s'entrecruen i donen lloc a formes complexes i específiques d'opressió, exclusió i discriminació.

És important reconèixer que ni les dones ni les persones LGBTI constitueixen grups homogènies: cada persona experimenta la seva identitat i la discriminació de manera diferent, segons la combinació i el creuament de diversos factors socials i estructurals. Aquestes interseccions generen experiències úniques de discriminació i de privilegis que no poden entendre's sense tenir en compte els contextos històrics, socials i culturals específics.

En el marc d'aquest Protocol, l'eix de la ruralitat constitueix un factor determinant en l'experiència de les violències masclistes i lgbtifòbiques, ja que les persones que viuen en entorns rurals poden enfrontar-se a formes específiques d'aïllament social, menor accés a serveis de suport, recursos limitats i pressions comunitàries més rígides vinculades a normes de gènere i heteronormatives. Des d'una perspectiva interseccional, la ruralitat interactua amb altres factors com el gènere, l'orientació sexual, l'edat, la classe o la discapacitat, amplificant les desigualtats i les dificultats per denunciar o sortir de situacions de violència. Reconèixer la ruralitat com a eix d'anàlisi permet adaptar les polítiques i mesures de protecció a les particularitats d'aquest context territorial i garantir un abordatge més inclusiu i eficaç de les violències.

La perspectiva interseccional permet reconèixer la diversitat d'experiències i la manera com els rols de gènere, les normes socials i altres eixos de desigualtat es combinen i impacten de forma específica en cada persona. Aquest enfocament parteix de la idea que no existeix una experiència universal de les violències masclistes i lgbtifòbiques, sinó múltiples vivències condicionades pels contextos culturals, socials i materials. La seva incorporació en l'anàlisi i en la intervenció és imprescindible per garantir respostes inclusives, ajustades i efectives, capaces d'abordar la complexitat real de les situacions.

Així, l'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques des d'un enfocament interseccional situa la importància de:

- » Incorporar tots els eixos d'opressió, no només el de gènere. Una intervenció integral ha de tenir en compte com aquests eixos d'opressió interactuen i es potencien entre si, configurant situacions específiques de vulnerabilitat i contextos de risc.
- » Reconèixer l'agència en les pròpies decisions. És important situar que totes les persones desenvolupen estratègies de supervivència, resistència i suport mutu que han de ser reforçades i validades a través del procés d'acompanyament professional.

LA INTERVENCIÓ DES DE LA PERSPECTIVA DELS DRETS

El Protocol Marc per una intervenció amb diligència deguda en situacions de violències masclistes estableix que l'abordatge d'aquestes violències s'ha de fer des del paradigma dels drets humans. Això significa entendre que tant les violències masclistes com les violències lgbtifòbiques no són conflictes interpersonals ni fets aïllats, sinó vulneracions greus dels drets fonamentals de les dones, les persones dels col·lectius LGBTI, els infants i els adolescents. Aquestes violències són l'expressió més crua de la discriminació i la desigualtat estructural que encara persisteix en el si dels sistemes patriarcals, basats en relacions de poder dels homes sobre les dones i sobre qualsevol identitat o expressió de gènere dissident i la imposició de l'heterosexualitat obligatòria.

Aquest enfocament és clau en el desenvolupament del protocol de la comarca de la Noguera, ja que obliga a tots els equips professionals i institucions implicades a actuar amb responsabilitat, diligència i respecte als drets de les víctimes, amb l'objectiu de garantir una intervenció integral i no revictimitzadora. A més, reforça la necessitat d'entendre la violència masclista i la LGBTIfòbia com a problemes socials i estructurals, que requereixen una resposta col·lectiva, coordinada i fonamentada en la igualtat i la justícia.

En el context de la comarca de la Noguera i d'acord amb les competències d'acció en el marc de l'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques, el Protocol reconeix la importància d'una intervenció que reconegui i garanteixi:

1. Dret a la informació: Dret a **rebre informació clara, accessible i comprensible** sobre els propis drets, recursos disponibles, procediments legals i opcions d'atenció, des del primer moment i de manera continuada. Aquesta informació s'ha de proporcionar **en un llenguatge accessible** i adaptat a les característiques de cada persona.

2. Dret a una atenció de qualitat: Les persones tenen dret a ser ateses **amb empatia, escolta activa, comprensió i respecte**, i l'atenció ha de garantir la seva **dignitat i autonomia** en tot moment. L'atenció ha d'evitar la revictimització i ha d'adequar-se a les necessitats específiques de cada persona, la figura professional ha de tenir en compte la seva situació personal, social i cultural, i la persona atesa ha de conèixer el marc d'actuació i les competències del recurs que l'atén.

3. Dret a l'atenció integral i especialitzada: Dret a accedir als serveis públics i especialitzats que ofereixen **atenció sanitària, psicològica, social, jurídica i educativa**, de manera coordinada i àgil.

4. Dret a l'acompanyament professional: Dret a ser acompanyades per **professionals amb formació especialitzada en violències masclistes i LGBTIfòbiques** al llarg de tot el procés (atenció inicial, derivació, tramitacions, procediments judicials, etc.), perquè la persona no se senti indefensa davant dels diferents tràmits i situacions.

5. Dret a l'accessibilitat comunicativa (traducció i interpretació): Dret a **rebre la informació i atenció en la pròpia llengua** o mitjançant sistemes de comunicació adaptats (traducció, llengua de signes, lectura fàcil, etc.), per garantir **la igualtat d'accés als serveis i la comprensió plena** dels procediments.

6. Dret a l'assessorament jurídic: Dret a rebre **orientació jurídica especialitzada** des del primer moment, incloent l'acompanyament en la **decisió d'interposar denúncia**, i l'explicació clara dels **drets i opcions legals** que té la persona en relació amb la situació de violència.

7. Dret a l'acompanyament en la tramitació de l'assistència jurídica gratuïta: Dret a conèixer el procediment administratiu i a poder-lo activar per accedir al servei d'**advocacia gratuïta especialitzada** en violències masclistes, sexuals i domèstiques, **abans i durant tot el procés judicial**, sense necessitat de presentar denúncia prèviament.

8. Dret a l'assessorament psicològic: Dret a rebre **atenció psicològica especialitzada** i continuada, adaptada a les característiques i necessitats de cada persona, des de la perspectiva de drets i des d'un enfocament feminista i interseccional.

9. Dret a l'atenció sanitària d'urgència: Dret a accedir a **atenció mèdica immediata i gratuïta**, tant per fer front a conseqüències físiques o psicològiques de la violència, com per obtenir les **proves, els tractaments preventius i el seguiment mèdic** necessari.

10. Dret a l'orientació laboral: Dret a **rebre orientació, assessorament i suport per a la inserció o millora laboral**, tenint en compte la situació derivada de la violència i fomentant **l'autonomia econòmica i la recuperació**.

11. Dret a l'escolarització dels fills i filles: Dret a garantir la **continuitat educativa dels fills i filles**, amb accés a recursos d'acompanyament i protecció dins l'entorn escolar, i amb suport per facilitar els canvis de centre si és necessari.

12. Dret a l'acompanyament al procés de tramitació del subsidi per violència masclista, sexual o domèstica: Dret a rebre **suport específic** per gestionar l'accés al **subsidi econòmic** reconegut per les normatives vigents, assegurant que la persona **conegui i pugui exercir aquest dret**.

13. Dret a l'acompanyament al procés de tramitació de la Renda Garantida de Ciutadania: Dret a rebre **acompanyament social i tècnic** per tramitar la **Renda Garantida**, com a mesura de suport econòmic que permet **estabilitzar la situació vital** de la persona afectada.

14. Dret a l'assessorament en relació amb la situació de violència i la regularització administrativa: Dret a rebre **informació i orientació específica** sobre la seva situació **administrativa (estrangeria, regularització)** en el marc de la violència patida, especialment per a **persones migrades** en situació irregular o de vulnerabilitat.

15. Dret a l'acompanyament al procediment judicial des d'abans d'interposar la denúncia: Dret a rebre **acompanyament jurídic i psicosocial** abans de decidir si interposar denúncia, i al llarg de tot el procediment judicial, per **garantir la protecció i suport** en tot moment.

LA DILIGÈNCIA DEGUDA

El Conveni d'Istanbul estableix que la diligència deguda és l'obligació que tenen els Estats de prevenir, investigar, sancionar i reparar adequadament tots els actes de violència masclista que entrin en l'àmbit d'aplicació del conveni. Això vol dir que els poders públics han d'actuar amb eficàcia i responsabilitat davant qualsevol forma de violència contra les dones, assegurant que les víctimes rebin protecció i justícia. Si els Estats o les seves institucions no compleixen amb aquesta diligència, poden ser considerats responsables per omissió. La diligència deguda implica també garantir serveis de suport accessibles, formació continuada i especialitzada per al personal professional implicat i l'adopció de mesures proactives per prevenir les violències, tot incorporant la perspectiva de gènere en totes les accions. És, doncs, una eina clau per garantir que els drets de les dones siguin protegits de manera efectiva i que la impunitat no esdevingui un obstacle per a l'erradicació de les violències masclistes.

En aquesta mateixa línia, la Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008 del dret de les dones a erradicar la violència masclista defineix i entén la diligència deguda com ***l'obligació dels poders públics d'adoptar mesures legislatives i de qualsevol altre ordre per a actuar amb l'agilitat i eficiència necessàries i assegurar-se que les autoritats, el personal, els agents, les entitats públiques i els altres actors que actuen en nom d'aquests poders públics es comportaran d'acord amb aquesta obligació, amb vista a prevenir, investigar, perseguir, castigar i reparar adequadament els actes de violència masclista i protegir-ne les víctimes.***

Així mateix, la Llei recull en relació amb la diligència deguda el concepte de violència en l'àmbit institucional i considera que ***la manca de diligència deguda, quantitativa i qualitativa, en l'abordatge de la violència masclista, si és coneguda o promoguda per les administracions o esdevé un patró de discriminació reiterat i estructural, constitueix***

una manifestació de violència institucional. Aquesta violència pot provenir d'un sol acte o pràctica greu, de la reiteració d'actes o pràctiques de menor abast que generen un efecte acumulat, de l'omissió d'actuar quan es conegui l'existència d'un perill real o imminent, i de les pràctiques o omissions revictimitzadores.

En la mateixa línia, la diligència deguda esdevé un principi irrefutable en l'atenció a les violències lgbtifòbiques. La Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, contempla el **deure d'intervenció** per part de tot el personal, funcionari o laboral, de les diferents administracions públiques catalanes del Govern de la Generalitat i del govern local de Catalunya que es dediqui a tasques de prevenció, detecció, atenció, assistència i recuperació en els diferents àmbits de la vida.

Aquest principi implica que totes les institucions, professionals i recursos implicats en la prevenció, detecció i intervenció han d'actuar amb la màxima cura, responsabilitat i anticipació davant de qualsevol situació de risc. La diligència deguda no només requereix una resposta immediata davant de la violència manifesta, sinó també la implementació de mesures preventives i proactives que evitin l'escalada de situacions de vulnerabilitat. Així mateix, comporta un compromís constant amb la formació i sensibilització dels equips professionals, amb l'adequació de protocols inclusius i amb la supervisió dels processos per assegurar que cap persona sigui ignorada o exclosa per motius d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere.

Per aquesta raó, en el marc d'actuació del Protocol per a l'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques a la Noguera, des de la consideració de l'atribució de competències als diferents estaments administratius – estatal, autonòmic, comarcal i municipal –, es considera

important situar algunes de les qüestions que més tensions generen, entre els equips professionals, en el compliment del principi de la diligència deguda des dels estàndards del Protocol Marc, amb l'objectiu de definir els procediments no des del marc d'actuació òptim sinó des de la constatació del context de realitat.

- ▶ La limitació de recursos humans i econòmics.
- ▶ La no disponibilitat dels recursos adequats en el moment en què es precisen, sobretot els d'urgència, els substituïtoris de la llar i aquells que són necessaris per poder protegir les víctimes.
- ▶ Les ràtios d'atenció professional i la impossibilitat de dedicar el temps necessari a determinats casos.
- ▶ La demora administrativa i la manca de respostes àgils i adequades.
- ▶ La dificultat de convergir en equips d'intervenció multidisciplinaris davant d'aquells casos complicats o multidimensionals, atès que els equips pertanyen a recursos de administracions diferents i no hi ha claredat respecte de qui té la responsabilitat d'entomar el rol de lideratge tècnic⁹.
- ▶ La dificultat per accedir a la informació completa.
- ▶ La pressió de les estadístiques que busca l'obtenció de resultats de forma ràpida i prioritza la quantitat a la qualitat.
- ▶ L'absència de mecanismes de supervisió.
- ▶ Els límits que es plantegen des de l'actual model d'atenció de les situacions d'urgència.

⁹ En el context del Protocol, el lideratge tècnic es refereix a la capacitat de coordinar i dinamitzar el procés d'atenció, més que a assumir la responsabilitat final de la resolució del cas. Això implica diverses funcions clau: la informació i assessorament, la contenció emocional, l'activació dels recursos adequats segons les necessitats detectades, la convocatòria i organització dels espais de coordinació entre professionals i serveis implicats, i la proposta de derivacions als recursos especialitzats que millor responguin a la situació. El lideratge tècnic garanteix que el procés sigui estructurat, coherent i cooperatiu, facilita la comunicació i l'aplicació correcta dels protocols establerts

▶ La dificultat per comprendre que en aquests processos la intervenció professional topa amb un límit important: la voluntat de la persona víctima, i davant d'aquesta oposició la intervenció torna molt complexa. El que ens porta a situar que el procés més complex que acompanyem és el d'identificació de la situació de violència i la consciència del risc.

- ▶ La distància entre la valoració professional del risc i les eines per provar aquest risc a través del procediment judicial.
- ▶ El fet que hi hagi una detecció professional no equival a que la persona identifiqui, accepti i compregui l'afectació que és conseqüència de la situació de violència que viu, entre les quals el risc a la seva indemnitat física.

En aquesta mateixa línia, és imprescindible situar quins són els conflictes ètics que s'articulen en relació amb l'abordatge de les violències masclistes i lgbtífobiques i el compliment de la diligència deguda. L'atenció professional implica qüestions molt sensibles i complexes, tant a nivell individual com social. Els equips professionals que intervenen en aquests casos es troben sovint davant de dilemes ètics relacionats amb la seva responsabilitat, els drets de les víctimes, les lleis i les seves pròpies creences i valors.

Conflicte entre la confidencialitat i la necessitat de protecció: els equips d'intervenció tenen l'obligació de mantenir la confidencialitat de la informació proporcionada per les víctimes. No obstant això, en alguns casos, la informació que es manté secreta podria posar en perill la seguretat de la víctima, sobretot si aquesta continua en una situació de risc.

Conflicte entre el respecte als temps i el procés de la víctima i la necessitat d'intervenció: aquest conflicte s'esdevé sovint quan la víctima té menors a càrrec i el seu procés per identificar i comprendre la situació de violència no es produeix amb la rapidesa que la situació de risc de les persones menors demanda o en la presa de decisió per sortir de la relació de violència i finalitzar la convivència. En aquests casos les figures professionals moltes vegades es debaten entre mantenir el vincle o actuar, malgrat la negativa explícita per part de la víctima, perquè hi ha una detecció de risc elevada.

Conflicte de doble lleialtat: els recursos no específics, de forma preferent, poden trobar-se davant l'obligació d'atendre tant a la víctima com al victimari (salut, educació, serveis socials), aquesta situació s'agreuja encara més en contextos rurals on la coneixença des de l'àmbit comunitari és més gran.

Conflicte entre la protecció de la víctima i la necessitat de rebre el consentiment: En moltes ocasions, les víctimes de violència es poden sentir coaccionades o pressionades a denunciar el maltractament o a buscar ajuda per diverses raons (por a represàlies, a no ser cregudes, a perdre custòdia dels fills, etc.). Això crea un conflicte entre la responsabilitat de protegir-les i la necessitat de garantir que els seus drets de consentiment i autonomia siguin respectats. Aquest conflicte s'amplifica en aquells processos en què la víctima no identifica les violències i té una gran dificultat per trencar el vincle amb la persona agressora.

Conflicte entre la normativa legal i la realitat de la víctima: La normativa legal, en la seva aplicació, sovint exigeix procediments que poden no ser adequats per a les víctimes per la seva rigidesa i per l'afectació emocional i psicològica de la víctima. El procés judicial pot ser llarg i traumàtic per a la víctima.

La llei exigeix que es proveeixin proves contundents en relació amb el maltractament, però això moltes vegades és difícil de complir, especialment quan la víctima té por de parlar o no pot recordar detalladament tots els esdeveniments. En aquestes situacions és molt important assenyalar que en l'àmbit professional, s'intenta evitar sempre situar la víctima en un context de major vulnerabilitat i/o perill.

Conflicte entre la veritat i la protecció de la víctima: Professionalment, es poden donar situacions en què la víctima no vol compartir tota la veritat sobre la situació que viu per por a represàlies o perquè no està preparada emocionalment per afrontar la situació. En el context rural, en el marc de la intervenció professional, moltes vegades disposem de la informació que ens arriba a través dels canals oficials i de la que ens arriba a través dels canals extraoficials. Dirimir aquesta qüestió no sempre és una tasca senzilla.

Conflicte entre el treball en xarxa i la protecció de la víctima: El conjunt de professionals sovint ha de treballar en xarxa amb altres serveis per garantir una atenció integral a la víctima. No obstant això, en alguns casos, compartir informació amb altres serveis pot ser percebut com una violació de la confidencialitat o com una amenaça per la seguretat de la víctima.

Aquests conflictes ètics reflecteixen la complexitat de l'atenció a les víctimes de violències masculines i lgbtifòbiques i fa evident que la posició professional no és senzilla ni fàcil de sistematitzar perquè cada cas se'n planteja des d'un context i una realitat diferents. Des del Protocol per a l'abordatge de les violències masculines i lgbtifòbiques a la Noguera es valora la importància d'emmarcar aquests conflictes perquè formen part de la pràctica professional i determinen els processos i els procediments del Protocol.

L'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques requereix una mirada profunda i complexa, ja que aquestes violències no són fenòmens aïllats, sinó que estan arrelades en estructures culturals, socials, simbòliques i, sovint, religioses que sostenen relacions de poder desiguals. I, en conseqüència, el treball per la seva erradicació ens demana posar en qüestió les formes d'interpretar el món, de viure-hi i de relacionar-nos-hi.

Aquestes violències tenen el seu origen en mecanismes de discriminació que es perpetuen a través del sistema de socialització diferencial de gènere i d'altres dispositius que legitimen privilegis i jerarquies. Per això, l'abordatge no pot limitar-se únicament a la resposta davant els casos, sinó que ha d'anar acompanyat d'un treball de transformació social i cultural que reconegui i desmunti aquestes estructures.

El Protocol d'actuació en el marc de les violències masclistes i lgbtifòbiques del Consell Comarcal de La Noguera parteix de l'afany d'afavorir la pràctica professional i estableix la importància d'assentar una cultura compartida d'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques des de totes les instàncies que el participen.

OBJECTIU ESTRATÈGIC

Consolidar una estratègia comarcal per fer front a les violències masclistes i LGBTIfòbiques des d'un abordatge integral, coordinat i transformador, que parteixi del principi de diligència deguda i que garanteixi una resposta institucional efectiva, empàtica i respectuosa amb els drets de totes les persones.

OBJECTIUS GENERALS

- ▶ Clarificar els circuits d'actuació professional davant les situacions de violència masclista i lgbtifòbica, a través de la identificació dels recursos disponibles i del seguiment dels procediments d'intervenció i derivació.
- ▶ Facilitar eines pràctiques i conceptuals adreçades a professionals de la xarxa per garantir una actuació diligent i empàtica que consideri les especificitats de cada cas des de l'enfocament interseccional.
- ▶ Millorar l'acompanyament a les víctimes i supervivents mitjançant la definició de rols, responsabilitats i funcions dels diferents àmbits implicats per tal d'oferir una atenció des del reconeixement dels impactes i l'afectació que deriven del procés de victimització.
- ▶ Promoure la coordinació i la corresponsabilitat entre els agents del territori, fomentant el coneixement mutu, la comunicació fluida i el treball en xarxa entre serveis i professionals implicats.

Objectiu General 1:

Clarificar els circuits d'actuació professional

Objectius específics:

- 1.1. Identificar i cartografiar els recursos existents a la comarca amb competències en l'atenció a les violències masclistes i lgbtifòbiques.
- 1.2. Dissenyar circuits operatius d'actuació diferenciats per tipologia de cas.
- 1.3. Establir protocols de derivació clars, amb indicadors d'activació i seguiment, entre serveis.
- 1.4. Crear materials de consulta àgils per professionals (guies breus, infografies, mapes de recursos, etc.).

Objectiu General 2:
Facilitar eines pràctiques i conceptuals

Objectius específics:

2.1. Formar al conjunt de professionals en el concepte de diligència deguda i en l'abordatge de les violències des de la perspectiva dels drets i l'enfocament interseccional.

2.2. Desenvolupar eines pràctiques per a la detecció precoç i la intervenció segura, i promoure una comunicació no revictimitzant.

2.3. Impulsar espais de reflexió i intercanvi d'experiències entre professionals per reforçar coneixements i bones pràctiques.

2.4. Incorporar eines d'avaluació i seguiment dels processos d'intervenció.

Objectiu General 3:
Millorar l'acompanyament a les víctimes i supervivents

Objectius específics:

3.1. Definir els rols i responsabilitats de cada àmbit professional en les diferents fases de la intervenció.

3.2. Incloure l'acompanyament emocional com a part fonamental de totes les etapes del procés.

3.3. Garantir l'accessibilitat i adaptació dels serveis a la diversitat de situacions (edat, identitat de gènere, origen, discapacitat...).

3.4. Establir mecanismes per incorporar la veu de les persones afectades en la millora dels serveis.

Objectiu General 4:
Promoure la coordinació i la corresponsabilitat

Objectius específics:

4.1. Crear espais de coordinació estables i participatius entre els diferents agents implicats a la comarca.

4.2. Desenvolupar canals de comunicació àgils i segurs per a l'intercanvi d'informació entre serveis.

4.3. Fomentar el coneixement mutu i la confiança entre professionals a través de trobades regulars.

4.4. Establir indicadors i mecanismes de revisió del funcionament del protocol per garantir-ne l'actualització contínua.

EL ROL PROFESSIONAL EN EL MARC DEL PROTOCOL

El desenvolupament d'un protocol comarcal per a l'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques no només estableix circuits d'actuació, sinó que també defineix i reconeix el paper fonamental que exerceixen diferents professionals dels equips que hi participen. Cadascun dels agents que formen part de la xarxa territorial - ja sigui des de l'àmbit socials, educatiu, sanitari, policial, jurídic, d'igualtat o comunitari - assumeix un rol clau en la prevenció, la detecció, la intervenció i el seguiment d'aquestes violències.

Aquest protocol no pretén uniformitzar les pràctiques¹⁰, sinó oferir un marc comú que reforci la corresponsabilitat, la coordinació i la claredat d'acció des de cada àmbit. El reconeixement explícit de les funcions professionals, així com dels límits i potencialitats de cada servei, és essencial per garantir una resposta centrada en la persona afectada.

A més, el rol professional esdevé també un agent de transformació social: intervenir amb perspectiva de gènere des d'un enfocament interseccional implica no només atendre, sinó qüestionar i desmuntar les estructures que perpetuen les violències. Per això, aquest protocol posa l'accent en la importància dels espais de formació, supervisió i treball compartit que permeten sostenir una pràctica professional ètica, crítica i transformadora.

La importància de sortir del paradigma de resolució.

Sortir del paradigma de resolució en l'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques implica deixar de centrar-nos exclusivament en la cerca de solucions ràpides, tancades o procedimentals, i obrir pas a una mirada més complexa, situada i sostinguda en el temps. Sortir del paradigma de resolució en l'abordatge de les violències ens obliga també a revisar el nostre rol com a professionals ja que sovint, des del desig legítim d'ajudar, acabem assumint una responsabilitat que no ens correspon: la de decidir per les persones víctimitzades.

Aquesta actitud, tot i que pot néixer de la voluntat de protegir, reproduceix lògiques paternalistes i pot esdevenir una forma de violència institucional. Quan ens centrem en "resoldre" el cas, correm el risc de desposseir la persona de la seva capacitat d'agència i imposar ritmes, decisions o camins que no naixen del seu propi desig o necessitat. Un abordatge feminista, en canvi, ens convida a reconèixer que el nostre paper és d'acompanyament: sostenir, escoltar, validar, obrir opcions i confiar en la capacitat de la persona per decidir, fins i tot en contextos d'extrema vulnerabilitat. Això requereix temps, confiança i una profunda revisió de com entenem les dinàmiques de poder dins les relacions professionals.

Acompanyar sense decidir per l'altra persona i respectar el principi diligència deguda és un equilibri delicat i ple de tensions. Com a professionals, ens sentim responsables d'intervenir davant les violències masclistes i lgbtifòbiques, però també tenim el deure de respectar l'agència i els ritmes de qui l'ha patida o l'estigui patint. Sovint aquest dilema ens genera incomoditat i dubtes, ja que ens situa entre la necessitat de protegir i el risc de sobreprotegir. Això implica entendre que no hi ha fórmules tancades: cal sostenir aquesta complexitat des de l'escolta, la reflexió crítica, la disponibilitat d'espais de coordinació i la cura entre professionals.

¹⁰ En aquest sentit, és important emmarcar que el cos de Mossos d'Esquadra, quan té coneixement d'una situació de violència, i d'acord amb els seus protocols interns, ha de procedir a la instrucció i derivar al Jutjat corresponent. En el moment en què hi ha una sentència per violència de gènere i hi ha una Ordre de Protecció, des del GAV es procedeix a fer seguiment de la víctima per garantir la seva seguretat.

Desmuntar els mites per transformar la intervenció.

Sílvia Federici afirma en una de les seves conferències: *És precís comprendre d'on ve la violència, on s'arrela i quins són els processos socials, polítics i econòmics que la mantenen per comprendre quin canvi social és necessari.*¹¹

La reflexió de Sílvia Federici ens convida a entendre la violència —i en concret, les violències masclistes i lgbtifòbiques— no com un fet aïllat o individual, sinó com el resultat d'un teixit social profundament travessat per estructures de poder. Quan Federici diu que cal comprendre d'on ve la violència, posa el focus en l'arrel estructural: en les formes històriques i actuals d'organització social, política i econòmica que han legitimat i reproduït la dominació d'uns cossos sobre uns altres, especialment les estratègies de domini sobre les dones, les persones racialitzades i totes les dissidència de gènere.

Aquest enfocament obliga a ampliar la mirada més enllà de la relació interpersonal o del cas concret per entendre que la violència s'inscriu en les estructures socials. Per aquesta raó és urgent defugir dels mites i les narratives simplificadores que s'han construït al voltant de les violències masclistes i lgbtifòbiques, perquè des d'aquestes expressions la intervenció professional pot conduir a processos de culpabilització i responsabilització de les persones víctimes.

Des del rol professional, els relats i narratives socials al voltant de les violències masclistes i lgbtifòbiques tenen un impacte directe en la manera com interpretem, abordem i intervenim davant d'aquestes situacions. Per aquesta raó el repte no és només aturar la violència, sinó transformar les condicions que la fan possible.

LES ESCALETES DE CRIBRATGE

El concepte d'**escaletes de cribratge** fa referència a aquells indicadors, preguntes o elements d'observació que permeten fer una primera valoració de la situació de violència masclista/ lgbtifòbica i orientar la intervenció professional d'acord amb el grau de risc, la complexitat del cas o les necessitats específiques de cada persona. Aquestes escaletes funcionen com una eina per guiar els equips en la presa de decisions.

El seu objectiu és obrir camins d'intervenció ajustats a la realitat i als riscos identificats. Aquests ítems no són neutres: ens fan anar en una direcció o una altra, ja que segons la informació que emergeix, el protocol pot activar determinades mesures, recursos o serveis.

És important tenir en compte que les escaletes de cribratge han de ser eines vives i contextualitzades. Aquestes escaletes han d'ajudar-nos no a simplificar, sinó a llegir la complexitat, i a construir respostes coordinades que posin al centre l'autonomia i la seguretat de les persones afectades.

Les escaletes de cribratge són:

- **Mapes orientatius** per prendre decisions fonamentades.
- Una eina per **no minimitzar ni sobredimensionar** el risc.
- Un instrument per garantir **l'actuació amb diligència deguda**.
- Una estratègia per incorporar **critèris col·lectius i consensuats** dins dels equips.

¹¹ Sílvia Federici Enllaç a l'article de Sílvia Federici "[La violència es una constante en la vida de la mujer bajo el capitalismo](#)"

Escaleta de cribatge 1_EL PROCÉS D'IDENTIFICACIÓ

El procés d'identificació de la violència és un punt d'inflexió fonamental en l'acompanyament professional, ja que obre la porta a la possibilitat d'iniciar el procés de sortida. Mentre la violència no és reconeguda com a tal —ni per la persona que la pateix ni, sovint, pel seu entorn—, és molt difícil que s'activen els mecanismes personals o institucionals per abordar-la. La identificació posa nom a allò que sovint ha estat viscut amb confusió, silenci o normalització, i això permet començar a construir una narrativa pròpia, allunyada de la culpa o la negació.

Des del rol professional, aquesta identificació és la base sobre la qual es poden dissenyar intervencions significatives, ajustades i respectuoses amb la realitat de cada persona. Sense aquest reconeixement, qualsevol actuació pot ser percebuda com aliena o invasiva, i pot generar resistències o tancament. Per això, cal generar espais segurs, sostinguts i lliures de judici, que permetin a la persona arribar a aquesta identificació al seu ritme, des de la seva veu i la seva experiència. Només així és possible iniciar un procés de canvi real, profund i reparador.

La identificació de les violències masclistes i lgbtifòbiques però és només un primer pas —necessari però insuficient— dins d'un procés molt més llarg i complex. Reconèixer que s'està vivint una situació de violència no significa automàticament tenir les condicions materials, emocionals, socials o simbòliques per sortir-ne. Sovint, hi ha molts vincles i dinàmiques (econòmiques, afectives, familiars, de filiació o de comunitat) que sostenen la relació o el context violent, i que fan molt difícil sortir-ne de manera immediata.

A més, l'autoidentificació com a víctima també pot comportar una forta càrrega simbòlica: vergonya, culpa, por a no ser creguda o estigmatització. Per això, des de la intervenció professional, és clau entendre que la sortida de la violència no és lineal ni ràpida, i que forçar-la pot esdevenir una nova forma d'imposició.

Acompanyar des del respecte als temps i processos propis de cada persona, reconèixer la seva agència i treballar perquè hi hagi les condicions reals de sortida són claus per fer un abordatge transformador i no revictimitzador.

Acompanyar els processos d'identificació i reconeixement de la violència requereix, per part dels equips professionals, aprendre a conviure amb la incomoditat, el dubte, la confusió i la impotència. Significa entendre que els processos de victimització tenen el seu propi recorregut i precisen de la concessió d'un temps que, massa sovint, sentim que no tenim.

En el marc del Protocol, quan no ni ha identificació de la situació s'entén que hi ha d'haver una derivació al SIAD o al SAI, que si aquesta derivació no es possible cal una coordinació professional amb aquests serveis i que el LIDERATGE TÈCNIC correspon al SIAD i al SAI.

Escaleta de cribatge 2_EL PROCÉS DE REVELACIÓ

La revelació és un dels moments més significatius perquè representa trencar amb el silenci; quan una persona posa nom a la violència que ha viscut o està vivint obre la porta a la possibilitat d'iniciar un procés de sortida. Tanmateix, cal entendre que la revelació no és automàticament l'inici d'un procés d'activació de recursos, ni un compromís amb cap itinerari predeterminat. Pot ser un gest puntual, una prova de confiança o una demanda d'escolta.

La revelació és en si mateix un acte transformador i valuós, independentment de si deriva o no en una denúncia. Això vol dir que el nostre posicionament professional davant la revelació ha de ser curós i receptiu.

Hem de sostenir l'espai i no ocupar-lo, escoltar sense voler avançar decisions, oferir informació sense condicionar escenaris. Cal reconèixer que revelar no obliga a res més quan treballem amb persones majors d'edat i que la persona continua sent la protagonista del seu procés, amb dret a marcar els temps, les formes i les decisions que es prenguin a partir d'aquell moment. En relació amb les persones menors d'edat això no és així, ja que la revelació ens obliga a actuar.

En el marc del Protocol, el procés de revelació ha de poder ser sostingut i acompanyat per qualsevol professional que forma part de la xarxa. En aquest sentit, és important recollir la demanda (explícita) que se'ns formula en aquest moment, oferir tota la informació en relació amb aquest procés, acompanyar per poder sostenir una derivació al recurs més especialitzat i, si ho requerim, convocar un espai de coordinació amb altres professionals per compartir els dubtes que se'ns plantegen.

Escaleta de cribatge 3_LES PERSONES MENORS D'EDAT

L'escaleta de cribatge que diferencia entre persones menors i majors d'edat, no només respon a un criteri d'intervenció professional sinó que també ens col·loca en una posició jurídica diferent. Per a les persones menors d'edat, la intervenció es projecta des del principi de protecció. Això implica que davant l'índici o la sospita de violència, l'obligació d'actuar professionalment és immediata, a través de l'activació de serveis socials i dels serveis de protecció a la infància i adolescència, i si cal, a través d'una comunicació a fiscalia de menors. En aquest cas, la voluntat del menor no és un criteri determinant, ja que les institucions tenen el deure de vetllar per la seva seguretat i benestar per sobre de tot.

En canvi, amb les persones majors d'edat, la intervenció es regeix pel principi d'autonomia. Aquí el paper professional és d'acompanyament, informació i suport, però sempre respectant la capacitat de decisió de la persona afectada. Aquest enfocament posa en tensió la nostra responsabilitat ètica i professional, especialment quan identifiquem situacions de risc greu però la persona no vol activar recursos o denunciar.

Aquesta escaleta, per tant, marca un canvi de registre en el tipus d'acompanyament que es pot i s'ha de fer, i obliga als equips a discernir amb cura quins recursos s'activen, quines decisions es poden prendre i quin marge d'acció es té. A més, posa de relleu la necessitat de formació específica per abordar els límits legals, els drets de les persones ateses i els criteris d'actuació amb diligència deguda, sempre des d'una mirada respectuosa, ètica i crítica.

En aquest cas l'escaleta de cribatge no només organitza l'atenció segons l'edat, sinó que reflecteix el tipus de relació que com a professionals establim amb la persona afectada, el marc legal que ens sosté, i el nivell d'intervenció possible. És un punt clau que ens obliga a ajustar la mirada, els tempos i les eines que utilitzem en cada situació.

En el marc del Protocol, la identificació d'una situació de violència que implica persones menors d'edat ens obliga a actuar des de l'activació dels Protocols d'Infància. En aquest procés el lideratge tècnic correspon a Serveis Socials, que en el moment en què ho estimi oportú ha de coordinar-se amb els Serveis de Protecció a la Infància del territori.

En el cas de joves d'entre 16 i 18 anys, el marge d'actuació professional presenta particularitats que cal tenir molt en compte, ja que a partir dels 16 anys es reconeix la seva capacitat per prendre les seves pròpies decisions.

En aquests casos cal observar especialment quan la violència s'exerceix en l'entorn familiar o quan el fet de comunicar-ho pot suposar un risc afegit per a les víctimes. És fonamental garantir espais segurs on el jovent puguin expressar-se i ser escoltat des d'un enfocament que combini la protecció amb el reconeixement progressiu de la seva autonomia i capacitat de decisió.

Escaleta de cribatge 4_LA DETECCIÓ DE RISC

Una *escaleta de cribatge* important, que ens obliga a deliberar al voltant de la intervenció professional, és la detecció de situacions de risc elevat que ens alerten d'un possible perill imminent per a la integritat física de la persona afectada. Quan activem aquesta escaleta de cribatge ens trobem davant d'un dilema ètic, perquè si bé la intervenció amb persones majors d'edat es regeix pel principi d'autonomia, la detecció d'indicadors de risc ens situa en un escenari en què torna imprescindible discernir què significa actuar amb diligència deguda per evitar que la nostra actuació comporti una situació d'increment del risc.

De vegades, en el context d'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques les decisions professionals poden tenir un efecte bumerang. En aquest escenari, el risc de provocar un "mal major" a través d'una bona intervenció és real: podem activar recursos o mesures que, si no són desitjades ni acordades per la persona afectada, poden generar més aïllament, desconfiança, revictimització o augment del control per part de l'agressor.

Quan treballem amb persones majors d'edat l'obligació d'oferir protecció des del principi de diligència deguda entra en tensió amb el principi d'autonomia i autodeterminació.

En nom de la protecció, podem provocar trencaments prematurs o imposats que incrementen el perill o dificulten processos futurs de sortida de la violència. El principi d'autonomia i autodeterminació reconeix la capacitat de les persones adultes per prendre decisions sobre la seva pròpia vida, encara que aquestes decisions no siguin les que nosaltres, com a professionals, consideràriem òptimes o segures. En aquest context, actuar amb diligència deguda no significa imposar, sinó construir amb la persona estratègies de seguretat i autocura possibles, reals i sostenibles.

Per tant, la intervenció professional no pot limitar-se a la detecció objectiva del risc, sinó que ha d'integrar una mirada contextualitzada, situada i relacional. El què fem i el com ho fem són igual d'importants, per aquesta raó cal tenir en compte no només l'acció, sinó els seus possibles efectes. Evitar l'efecte bumerang exigeix reconèixer que, en l'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques, el rol professional no és omnipotent.

En el marc del Protocol, la identificació de situacions de risc elevat comporta l'activació d'un espai de coordinació participat per tots els agents del territori amb l'objectiu de traçar un Pla de Treball que incorpori tots els equips professionals. La participació de tots els equips afavoreix que puguem sostenir de forma col·laborativa la tensió entre el respecte a les decisions que pren la persona afectada i la detecció professional del risc.

Escaleta de cribatge 5 LA DISTÀNCIA ENTRE ALLÒ QUE SABEM I ALLÒ QUE PODEM PROVAR

Una qüestió clau en l'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques, és la distància entre el que sabem —o intuïm— des de la nostra observació i escolta com a professionals, i allò que pot ser efectivament provat en un procediment judicial. Aquest biaix entre el coneixement professional i la prova jurídica ens obliga a situar-nos amb molta precisió i consciència en el nostre rol d'acompanyament.

Com a professionals sovint reconeixem signes clars de violència, relats que s'articulen de manera coherent amb patrons que coneixem, indicadors que alerten de situacions de risc... Tanmateix, quan aquesta experiència es trasllada a l'àmbit judicial, entra en un terreny en què el que compta no és tant el relat en si mateix, sinó la seva capacitat de ser convertit en una prova admissible, contrastable i, sovint, traduïble al llenguatge jurídic i penal.

Entendre aquesta distància no és renunciar a la justícia, sinó reconèixer les condicions materials i simbòliques del sistema i, des d'aquí, col·locar-nos de manera ètica i clara al costat de la persona, no del procediment.

En el marc del Protocol, quan ens trobem davant d'una situació en què la detecció professional no es pot traduir en una prova jurídica reconeguda per iniciar un procés de denúncia, oferirem un espai d'assessorament jurídic especialitzat amb l'objectiu que el nostre acompanyament estigui alineat amb aquesta mirada experta per evitar missatges contradictoris que puguin confondre la víctima.

Escaleta de cribatge 6 EL PROCÉS DE DENÚNCIA

El procés de denúncia en l'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques, representa un punt crític tant per a la persona afectada com per als equips professionals que hi intervenim. Des del nostre rol, la denúncia és una porta d'entrada al sistema judicial. Quan existeix una denúncia s'articula una estructura institucional a la qual ens podem acollir per coordinar-nos amb altres serveis (judicials, policials, de protecció...) En canvi, quan no hi ha denúncia la coordinació professional requereix d'un lideratge tècnic més proactiu.

El procés de denúncia actua com una escaleta de cribatge clau dins l'abordatge professional de les violències masclistes i lgbtifòbiques, ja que ens obliga a prendre decisions específiques sobre l'estratègia d'acompanyament, els recursos que s'activaran i la intensitat del seguiment que caldrà oferir.

Quan una persona decideix denunciar, es posa en marxa tot un conjunt de mecanismes institucionals —judicials, policials, socials— que canvien completament el context d'intervenció. Aquesta escaleta de cribatge també ens interpel·la profundament quan la denúncia no es fa, atès que en aquest context serà necessari mobilitzar uns altres recursos, ja que no comptem amb el paraigua formal del sistema judicial.

La denúncia no pot ser mai forçada ni pressuposada com a pas inevitable. El fet que hi hagi o no denúncia no determina la situació de violència ni la necessitat d'un acompanyament professional, però sí que condiona la naturalesa de la intervenció.

En el marc del Protocol, en el moment en què s'activa el procés de denúncia es torna important el feed-back i la coordinació amb l'Oficina d'Atenció a la Víctima i el GAV del cos de Mossos d'Esquadra. D'una banda per evitar la duplictat i de l'altra per poder acompanyar aquest procés des de la contenció emocional.

ESTRATÈGIES DE COORDINACIÓ

L'eficàcia d'un protocol comarcal per a l'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques depèn, en gran mesura, de la qualitat de la coordinació entre els diferents serveis i equips professionals implicats. Davant d'una realitat complexa i sovint fragmentada, es fa imprescindible construir estratègies que afavoreixin una resposta col·lectiva, àgil i coherent per evitar duplicitats, buits d'atenció o actuacions contradictòries.

Aquestes estratègies han de basar-se en la corresponsabilitat, el reconeixement mutu entre serveis i la confiança professional. Per això, el Protocol estableix mecanismes concrets de coordinació interinstitucional i interdisciplinària, tant en l'àmbit operatiu com en l'estructural, que permetin garantir la continuïtat en l'atenció, la consolidació del vincle professional, el seguiment per part de tots els equips professionals implicats, el respecte als processos de les persones afectades i l'adaptació a les particularitats del territori.

En un territori rural com el de la Noguera, on les xarxes són més properes i els vincles entre professionals poden ser més fluides i informals, la coordinació pot adoptar formes més flexibles, properes i contextualitzades. Així doncs, en la definició d'estratègies de coordinació és important prioritzar el vincles interpersonals i la comunicació directa, tot i que és important mantenir la formalitat quan cal, i evitar burocratitzar innecessàriament els espais de coordinació.

En el procés de desplegament del Protocol és important reconèixer que existeix un vincle de confiança professional entre els equips dels diferents serveis i que les sinèrgies de coordinació, per tant, s'articulen de forma orgànica i fàcil. En relació amb la coordinació professional del cas és important la definició del procés de treball, la decisió de derivació i els espais de seguiment.

En aquest sentit, per mantenir vinculats els equips dels serveis d'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques, tant des de la dimensió organitzativa com des de la dimensió orgànica, els equips disposen d'aquests espais:

Espai setmanal de coordinació SIAD - GAV.

Espai de l'equip comarcal (semestral).

ESPAI DE COORDINACIÓ PROFESSIONAL DEL PROTOCOL

La creació d'un espai específic de coordinació del Protocol és fonamental per garantir una resposta coherent, ràpida i efectiva davant de situacions de violències masclistes i lgbtifòbiques que presenten una gran complexitat en el procés d'acompanyament professional.

Disposar d'un espai de coordinació estable permet centralitzar informació, definir criteris comuns, harmonitzar actuacions, establir canals de comunicació, evitar duplicitats, buits o incoherències en el procés d'atenció que podrien afectar la protecció i el benestar de les persones afectades.

A més, aquest espai facilita la responsabilitat col·lectiva i la supervisió del compliment del Protocol, afavoreix la consolidació d'una cultura compartida d'abordatge, permet revisar casos, compartir experiències, identificar dificultats i ajustar els procediments segons les necessitats detectades.

La convocatòria expressa d'aquest Espai de Coordinació Professional pot respondre a situacions concretes com: feminicidi, risc alt, sortida de l'habitatge, sortida del territori, agressió greu amb ingrés hospitalari; o pot activar-se des de la demanda d'una figura professional quan requereix del suport de la resta de professionals per poder plantejar la intervenció.

Aquest espai s'activa en línia i el convoca qui ha fet la detecció o la figura professional referent del cas. En un primer moment hi participen els equips professionals amb una implicació directa. La primera reunió d'un cas requereix que es dugui a terme una recerca d'informació i s'aporti i comparteixi aquella documentació que estigui relacionada amb el cas.

L'Espai de Coordinació Professional té la capacitat de dur a terme la valoració de les diferents situacions, el seguiment dels processos i l'avaluació del recorregut. Aquest espai esdevé una eina que afavoreix el treball en xarxa i facilita la cooperació professional, i d'aquesta manera es reforça la idea que l'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques no pot recaure en un únic àmbit ni en una sola persona.

Alhora, aquest espai esdevé també un lloc de cura entre professionals, on es poden reconèixer les dificultats emocionals i l'impacte que suposa treballar amb situacions de violència, afavorir les dinàmiques de suport mutu i evitar la sobrecàrrega. De manera que també contribueix a la sostenibilitat i qualitat del treball professional i promou una cultura organitzativa basada en la corresponsabilitat, el respecte i el benestar dels equips.

Tal i com afirma la filòsofa Judith Butler¹², per poder fer efectives les transformacions d'ordre material i simbòlic necessitem de les persones i de la comunitat. La violència es crea i s'aprèn en comunitat i és, per tant, en el context de la comunitat que pot ser reparada. En aquest sentit, és important reconèixer la comunitat com a nucli de transformació imprescindible en els aprenentatges de les violències.

Quin paper juga la comunitat en el context rural?

La sociòloga feminista Liz Kelly (1987) va introduir el concepte de **contínuum de la violència** per explicar que les violències masclistes i lgbtifòbiques no són fets aïllats, sinó que estan interconnectades dins del mateix sistema patriarcal i heteronormatiu. A través d'aquest concepte, les violències quotidianes: comentaris sexistes, insults, burles, pràctiques de control o cancel·lació, constitueixen la base simbòlica i material que legitima les formes més greus de violència: física, sexual, psicològica o institucional. D'aquesta manera, el contínuum ens permet entendre que totes les expressions de violència s'alimenten mútuament i generen un clima de por i disciplina social amb una finalitat pedagògica: definir quines identitats, comportaments i desitjos són acceptables i quins han de ser perseguits i sancionats.

En els contextos rurals, la comunitat actua simultàniament com a dispositiu de control social i agent de transformació. La densitat de vincles socials, la manca d'anonimat, la proximitat i la interdependència característiques d'aquests territoris poden reforçar els mecanismes de vigilància i sanció social però, al mateix temps, aquestes mateixes xarxes de proximitat poden esdevenir un espai de protecció i reparació, quan s'articulen al voltant de la cura, la confiança i la corresponsabilitat.

Així, la comunitat rural no és només l'escenari on es manifesten les violències masclistes i lgbtifòbiques, sinó també un actor clau en la seva prevenció i transformació, amb capacitat de generar entorns segurs i processos col·lectius de canvi.

En aquest sentit, el Protocol reconeix i actua sobre tot l'espectre de les violències masclistes i lgbtifòbiques i s'orienta a afavorir que la comunitat esdevingui un agent de protecció, prevenció i transformació a través d'aquestes estratègies:

- ▶ **Sensibilització comunitària:** desenvolupar accions i campanyes que desarticulin la normalització de les violències.
- ▶ **Xarxes de suport i confiança:** Impulsar grups de suport comunitari que actuïn com a primer punt de referència en situacions de violència, puguin detectar, acompanyar i derivar adequadament.

LA PREVENCIÓ

El Llibre blanc de la prevenció de les violències masclistes¹³ estableix en la seva introducció: *La prevenció de les violències masclistes constitueix un dels dos eixos bàsics de les polítiques d'abordatge de les violències masclistes junt amb la reparació de les dones, infants i adolescents supervivents*. En conseqüència, aquest Protocol incorpora una estratègia de prevenció i convoca a l'Equip Comarcal a treballar conjuntament per poder fer efectives accions de prevenció aterrades al context territorial de la Noguera.

¹² Enllaç al vídeo de la Judith Butler "Pensar amb Judith Butler", del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona

¹³ Llibre blanc de la prevenció de les violències masclistes. https://igualtat.gencat.cat/web/.content/Ambits/violencies-masclistes/NOVA-ESTRUCTURA/Plans/Llibre-blanc-de-la-prevencio-de-les-violencies-masclistes_PANTALLA.pdf

La resposta a les violències masclistes i lgbtifòbiques no pot limitar-se només a l'atenció o a les mesures punitives, sinó que requereix d'accions orientades a evitar que aquestes violències es reproduïxin i siguin integrades i normalitzades per part del cos social. La prevenció, en aquest sentit, ha de tenir com a objectiu una transformació social feminista: deixar enrere la cultura patriarcal que permet, normalitza i justifica les violències masclistes i lgbtifòbiques.

Per aquesta raó, el Protocol incorpora un conjunt d'actuacions permanents, coordinades i planificades anualment per part de l'Equip Comarcal de la Noguera. Les línies estratègiques d'actuació són:

- **LÍNIA 1: Formació i capacitació professional.**
- **LÍNIA 2: Accions dirigides a la ciutadania.**
- **LÍNIA 3: Disseny i edició de materials.**
- **LÍNIA 4: Disseny i edició de campanyes.**

El lideratge tècnic en el procés de desplegament de l'estratègia de PREVENCIÓ en el marc del Protocol correspon a l'Àrea d'Igualtat i Feminismes del Consell Comarcal de la Noguera.

La dimensió operativa a nivell tècnic, que consisteix en el procés de deliberació, decisió i execució de les accions anuals, correspon a l'Equip Comarcal.

CRITERIS BÀSICS D'ACTUACIÓ

L'elaboració d'un protocol d'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques implica un equilibri complex entre dues necessitats que, en aparença, poden semblar contraposades. D'una banda, és imprescindible disposar de procediments clars, endreçats i coneguts per tots els equips professionals, ja que ofereixen seguretat i eviten l'arbitrarietat en el procés d'intervenció. Les indicacions clares són una garantia per a les persones víctimes i també una eina de suport per als equips professionals.

D'altra banda, cada experiència de violència és singular: hi intervenen factors personals, emocionals, socials i culturals que fan que cap cas sigui exactament igual a un altre. Per això, la rigidesa excessiva pot resultar contraproductiu, ja que podria limitar la capacitat d'acollida, empatia i adaptació a les necessitats concretes de la persona que viu la situació de violència. En aquest sentit, la flexibilitat en la intervenció professional és clau per posar al centre les persones, evitar la revictimització i reconèixer la diversitat d'experiències, així com dels impacte i l'afectació.

En aquesta tensió hi juga un paper fonamental el criteri professional. La formació, l'experiència i la capacitat de discerniment de les persones que intervenen són les eines que permeten aplicar el protocol de manera adequada: sense caure en l'arbitrarietat ni en les respostes mecàniques o desconnectades de la realitat viscuda per cada persona. El criteri professional és, per tant, imprescindible ja que ens permet traduir els procediments generals en accions concretes, sensibles i ajustades a les necessitats particulars des de la coherència institucional.

Així, el Protocol ha d'entendre's com una guia que situa el marc d'acció i ofereix un marc de seguretat compartit, però que alhora deixa espai per a l'escolta activa, la discrecionalitat professional i l'adaptació a les circumstàncies de cada situació.

Només des d'aquest equilibri entre estructura, criteri professional i flexibilitat es pot donar una resposta realment transformadora i respectuosa amb la complexitat de les situacions de violència.

LA DETECCIÓ PROFESSIONAL:

La detecció professional, en el marc de l'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques, és el procés mitjançant els equips professionals observen indicis, senyals o comportaments que indiquen que hi ha una situació de violència. La detecció professional és un procés molt important en el context de la pràctica d'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques, ja que sovint és el primer moviment per poder activar els recursos d'acompanyament i atenció.

La detecció professional no sempre implica una revelació explícita per part de la persona afectada, i aquesta és una qüestió rellevant. La detecció professional es produeix a partir de l'observació atenta en els canvis de comportament, l'expressió de malestar, les dinàmiques relacionals o, fins i tot, a través de detalls subtils que només poden ser interpretats adequadament des del criteri professional. Per això, la detecció requereix d'una mirada preparada, lliure de prejudicis i capaç de generar un entorn de confiança i seguretat que faciliti que les persones puguin expressar el que viuen.

En aquest procés, les qüestions més rellevants són: garantir la confidencialitat, evitar la revictimització a través d'actituds o preguntes inadequades, mantenir l'escolta activa i empàtica, i actuar amb celeritat i responsabilitat per activar els circuits establerts al protocol.

EINES PER A LA DETECCIÓ PROFESSIONAL

Entrevista oberta: és una de les eines més útils en el procés de detecció de possibles situacions de violències. Es tracta d'una conversa guiada però flexible, que permet a la persona expressar-se lliurement i en els seus propis termes, sense sentir-se sotmesa a un interrogatori o a judicis previs. El seu objectiu és crear un espai de confiança i seguretat que faciliti que la persona comparteixi el que viu o el que sent, alhora que permet recollir indicis i informació rellevant per valorar la situació professionalment.

Aquesta eina es basa en una escolta activa i respectuosa, que posa al centre la veu i l'experiència de la víctima. Les preguntes obertes afavoreixen que la informació sorgeixi de manera natural i evita respostes tancades que poden ocultar aspectes clau de la situació. És important, tenir present que, sovint, la persona no identificarà d'entrada la seva experiència com una situació de violència o discriminació, per aquest motiu és important formular preguntes clares, que no siguin invasives i que permetin explorar les condicions de vida, les relacions i els possibles impactes emocionals i físics.

L'entrevista oberta ha d'estar orientada a detectar indicadors sense pressionar la persona a relatar fets traumàtics si no se sent preparada i ha de garantir sempre la confidencialitat i el respecte. Quan es detectin senyals que puguin indicar una situació de violència, és fonamental oferir informació clara i precisa sobre els recursos disponibles i afavorir una derivació curosa als serveis especialitzats.

Exploració professional: és una eina clau per identificar indicadors de possibles situacions de violències masclistes i lgbtifòbiques. Es tracta d'un procés d'observació i valoració sistemàtica que combina l'escolta activa, l'anàlisi del context i la identificació de senyals directes i indirectes que poden revelar situacions de risc o de violència. A diferència de l'entrevista oberta, que se centra sobretot en la narrativa de la víctima, l'exploració professional posa l'èmfasi en la capacitat per reconèixer patrons, incoherències, signes de malestar emocional, comportaments de control, o indicadors físics i socials que poden estar vinculats a una situació de violència o discriminació.

Aquesta eina requereix coneixements tècnics, sensibilitat i criteri professional per interpretar adequadament la informació recollida i evitar conclusions precipitades o basades en estereotips. L'exploració no consisteix en diagnosticar ni en qüestionar la veracitat del relat de la persona, sinó en detectar elements que orientin la intervenció i facin possible activar els circuits establerts de protecció i derivació. És especialment útil en casos on la persona no verbalitza explícitament la situació de violència, bé per por, per desconeixement o per desconfiança.

Per ser efectiva, l'exploració professional ha de realitzar-se dins d'un marc ètic i de respecte, ha de garantir la confidencialitat i situar sempre la seguretat de la víctima al centre. Quan es detecten indicadors consistents, cal documentar-los de manera acurada i coordinar-se amb els serveis especialitzats per assegurar una resposta adequada, integral i adaptada a cada cas.

RVD-BCN¹⁴: (Risc de Violència de Dones – Barcelona) és una eina específica de detecció i valoració del risc de les violències masclistes en l'àmbit de la parella per dotar al conjunt de professionals d'una metodologia comuna i validada. El seu objectiu principal és identificar de manera precoç situacions de risc i valorar-ne la gravetat, amb la finalitat de poder articular les respostes més adequades de protecció i acompanyament.

Es tracta d'un instrument estructurat que recull indicadors objectius i observables, així com informació aportada per la mateixa persona, i permet establir diferents nivells de risc (baix, mitjà, alt). Aquesta classificació facilita que els serveis implicats puguin activar les mesures de protecció, derivació i coordinació interinstitucional que corresponguin a cada cas, garantint coherència i rapidesa en la resposta.

La RVD-BCN s'utilitza principalment en casos de violències masclistes en l'àmbit de la parella o exparella, però també pot orientar al conjunt de professionals davant d'altres situacions de violència. L'ús de la RVD-BCN requereix formació específica i actualitzada, atès que la qualitat de la valoració depèn tant de l'instrument com de la competència i sensibilitat de qui el fa servir. Alhora, és fonamental garantir que la seva aplicació es fa en un marc de respecte, seguretat i confidencialitat, comunicant sempre a la persona els passos que es realitzen i posant-la al centre del procés.

¹⁴ RVD-BCN és una eina que ajuda a professionals que atenen dones que viuen situacions de violència masclista a valorar el risc d'actes violents greus a curt termini per part de la seva parella o exparella. Tota la informació: <https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/ca/bones-practiques-socials/rvd-bcn-protocol-de-valoraci%C3%B3-del-risc-de-viol%C3%A8ncia-de-parella-contra-la>

Registre Unificat de Maltractaments Infants

(RUMI)¹⁵: en el marc d'un Protocol de violències masclistes i LGBTIfòbiques, el RUMI és especialment rellevant per dos motius: la intersecció entre violències i la responsabilitat professional. L'ús del RUMI com a eina de detecció implica: identificar indicadors de possible maltractament (físic, emocional, sexual, negligència o exposició a violències masclistes i LGBTIfòbiques); notificar el cas mitjançant els canals establerts, assegurar que la informació recollida sigui clara, objectiva i respectuosa i coordinar-se amb els serveis especialitzats de protecció a la infància i adolescència, per tal que es pugui fer una valoració integral del cas.

El RUMI aporta un marc comú i estructurat que evita la dispersió de la informació i permet que totes les situacions siguin ateses amb la mateixa diligència. Alhora, contribueix a millorar la coordinació interinstitucional i a enfortir les estratègies de prevenció, ja que el registre ofereix dades i coneixement sobre les situacions de violència que afecten infants i adolescents.

¹⁵ El RUMI a Catalunya és, en aquests moments, un projecte de la Secretaria d'Infància i Adolescència (en endavant SIA) i de la Direcció General de Prevenció i Protecció a la Infància (d'ara endavant DGPPIA) al qual anomenem RUMI-Infància Respon. Aquest projecte té com a objectiu principal posar a l'abast del conjunt de professionals de la Xarxa d'atenció a la infància (salut, educació, serveis socials i cossos policials) un instrument en línia, comú i compartit, de suport en la gestió de les situacions de risc per detectar-les i prevenir-les, la protecció efectiva dels infants i adolescents que ho requereixin i la prospecció de dades per avançar en la recerca i el coneixement. Tota la informació: https://dretssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematicos/infancia_i_adolescencia/proteccio_a_la_infancia_i_adolescencia/maltractaments_dinfants_i_adolescents/registre_unificat_de_maltractaments_infants_rumi

EL RELAT DE VICTIMITZACIÓ:

El relat de les víctimes és molt més que una font d'informació: és l'eix vertebrador de tot el procés d'intervenció i, alhora, una eina fonamental de coordinació entre serveis. Quan diferents professionals i serveis intervenen, sovint ho fan des de perspectives diverses i amb llenguatges diferents. Però allò que uneix totes les mirades és el relat de qui ha patit la violència, per aquesta raó el relat de les víctimes és el fil conductor que ha d'orientar el conjunt del circuit d'atenció. Aquesta qüestió, en el marc del Protocol, ens interpel·la per treballar de manera curosa i respectuosa amb el relat i ens permet establir les dinàmiques de coordinació des de la preservació de la confidencialitat i la confiança entre els equips professionals.

El relat de victimització és un element central en l'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques. Quan una persona comparteix el seu relat, no només explica una experiència, sinó que sovint està reconstruint-la mentre la narra, posant-hi paraules per primera vegada, reorganitzant els fets, buscant sentit i, fins i tot, reconeixent-se com a víctima. Aquest acte pot tenir una potència transformadora, però també pot ser profundament dolorós i, si no es gestiona amb cura, pot convertir-se en una forma de revictimització.

Escollar no és només una acció tècnica, implica acollir el relat sense pressa, sense judici, sense pressió perquè la persona no expliqui més del que pot sostenir i facilitar el seu propi procés d'identificació i comprensió. En aquest sentit és important comprendre que el relat no és un registre objectiu dels fets, sinó una construcció que es fa en un context concret, amb una interlocució concreta. En conseqüència, un dels grans reptes que tenim és construir estratègies de coordinació professional per evitar que la persona hagi de repetir el seu relat una i altra vegada, com si cada professional que l'acompanya necessités una "verificació" o un "registre de prova".

Aquesta repetició pot ser una forma subtil de violència institucional, que erosiona la confiança i pot fer que la persona es tanqui de nou. Calen eines organitzatives i procedimentals que permetin preservar la informació ja compartida —sempre amb el consentiment de la persona— i que permetin que el seu relat sigui reconegut com a vàlid i suficient, sense necessitat de tornar-lo a explicar.

Tanmateix, hi ha casos en què la persona torna a explicar el relat per pròpia voluntat, per reordenar-lo, per buscar suport emocional, o per donar sentit a nous trams de vivència. En aquests casos, la repetició pot formar part d'un procés de recuperació, especialment si està acompanyada per professionals que validen el que s'explica, que ajuden a posar-hi nom, a identificar mecanismes de violència, i que retornen el relat a la persona com una eina de comprensió i poder.

EL PROCÉS DE DERIVACIÓ:

La derivació professional és el procés mitjançant el qual, un cop identificada una situació de violència, es connecta la persona afectada amb els serveis i recursos més adequats per garantir una atenció integral. Es tracta d'un recorregut fonamental, ja que permet donar continuïtat al procés d'acompanyament i assegurar que la persona disposa de l'ajuda especialitzada que necessita en funció de la seva situació concreta.

El principi central del procés de derivació és orientar sempre cap al recurs més especialitzat disponible. Derivar correctament significa acompanyar la persona, preservar el vincle professional, establir un canal segur que faciliti l'accés a l'equip professional del recurs que acull la derivació i fer seguiment fins assegurar-nos que la derivació s'ha consolidat per afavorir que la persona pot sostenir el procés i que no es perd.

Des de la intervenció professional, en el procés de derivació, és imprescindible respectar la voluntat i el ritme de la víctima, mantenir la confidencialitat i garantir la coordinació entre serveis per evitar duplicitats, buits d'atenció o dinàmiques de revictimització. El rol professional de qui deriva és clau: ha de proporcionar informació clara i accessible sobre el recurs, acompanyar en els primers contactes quan sigui necessari, i assegurar-se que la derivació es concreta efectivament.

La derivació professional només és efectiva si es basa en una coordinació fluïda i sostinguda entre els equips professionals dels diferents serveis implicats. La complexitat de les violències masclistes i lgbtifòbiques exigeix una resposta multidimensional que cap recurs pot oferir de manera aïllada. Per això, la comunicació constant, el treball en xarxa i el coneixement mutu entre professionals esdevenen condicions imprescindibles per assegurar que la persona atesa no hagi de repetir el seu relat múltiples vegades, que no quedi atrapada en buits institucionals i que rebí un acompanyament coherent i continuat. La coordinació, doncs, és el mecanisme que permet que el procés derivació no sigui només un traspàs de responsabilitats, sinó una acció compartida de cura i responsabilitat col·lectiva.

EINES DE SUPORT A LA DERIVACIÓ PROFESSIONAL

Una guia actualitzada de recursos especialitzats, entitats, serveis públics i privats per tipologies de violència.

Fitxes de derivació, documents estructurats que permeten recollir informació rellevant sobre la persona, la situació i el nivell de risc per compartir amb el recurs que acull la derivació.

Procediments clars que indiquin qui, com i quan derivar, incloent mecanismes d'urgència i derivacions ordinàries.

Eines informatitzades que facilitin la comunicació entre serveis, la confidencialitat, el seguiment dels casos i la traçabilitat de la derivació.

Activació del procediment de consentiment informat, per tal de garantir que la persona entén la derivació, els serveis implicats i els possibles passos, i pugui fer efectiu el seu dret a decidir.

ITINERARIS D'ACTUACIÓ, COORDINACIÓ I DERIVACIÓ

FEMINICIDI: és l'assassinat de dones pel fet de ser dones, en un context de desigualtat, opressió i relacions de poder patriarcals. El feminicidi és, per tant, l'expressió més extrema de les violències masclistes i de les estructures que la sostenen, i evidencia la manca de garanties efectives per protegir la vida i els drets de les dones

En el marc del Protocol, l'actuació en cas de feminicidi s'enfoca a garantir el suport psicològic immediat a l'entorn familiar, especialment a les persones menors afectades; articular la intervenció comunitària i facilitar la coordinació institucional. En aquest procés el lideratge tècnic correspon a SIAD i la intervenció especialitzada al Servei d'Intervenció en Crisi.¹⁶

LGBTIFÒBICIDI: és l'assassinat d'una persona motivat per l'odi, el rebuig o la discriminació envers la seva identitat o expressió de gènere, la seva orientació sexual o la seva pertinença al col·lectiu LGBTI. De la mateixa manera que el feminicidi posa de manifest l'arrel estructural i patriarcal dels assassinats de dones pel fet de ser-ho, l'lgbtifòbicidi evidencia la violència estructural derivada de la lgbtifòbia i la seva funció de control i exclusió social. No es tracta únicament d'un homicidi, sinó d'un crim d'odi que reflecteix desigualtats i discriminacions sistèmiques i que, per tant, requereix d'una resposta institucional específica i coordinada.

¹⁶ Servei d'Intervenció en Crisi: <https://igualtat.gencat.cat/ca/ambits-dactuacio/violencias-masclistes/servei-dintervencio-en-crisis-greus/>

En el marc del Protocol, l'actuació en cas d'lgbtifòbici s'enfoca a garantir el suport psicològic immediat a l'entorn familiar; articular la intervenció comunitària i facilitar la coordinació institucional. En aquest procés el lideratge tècnic correspon a SAI.

VIOLÈNCIES SEXUALS EN PERSONES MENORS D'EDAT

Situació de SOSPITA/DETECCIÓ D'INDICADORS/REVELACIÓ

DERIVACIÓ A BARNAHUS¹⁷

Qualsevol professional pot fer la derivació.

En el cas que l'agressió sexual s'hagi produït en el transcurs dels darrers 7 dies, és important activar als Mossos d'Esquadra a través del 112 i sol·licitar el trasllat amb ambulància per preservar totes les proves i assegurar el trasllat a urgències de l'HUAV¹⁸ des d'on es procedirà la derivació a Barnahus – Lleida.

En el cas que l'agressió sexual s'hagi produït en un període superior a 7 dies, s'haurà de fer derivació a Barnahus.

La figura professional que realitza la detecció procedeix a la notificació dels fet a la DGPPIA, Fiscalia de Menors i Jutjat de Guardia.

¹⁷ Barnahus-Lleida: Carrer Arquitecte Morera i Gatell, 2. CP 25196 Lleida. Telèfons: 873.62.00.20/ 667 379 899; correu electrònic: lleida.barnahus@gencat.cat

¹⁸ Hospital Universitari Arnau de Vilanova (Avinguda Alcalde Rovira Roure, 80. 25198 Lleida).

VIOLÈNCIES SEXUALS EN PERSONES MAJORS D'EDAT

Situació de SOSPITA/DETECCIÓ D'INDICADORS/REVELACIÓ

CONTEXT DE RISC:

- Comprovar si hi ha denúncia.
- Explorar si hi ha xarxa familiar i si és un espai segur.
- Valorar si és necessita un recurs d'emergència habitacional.
- Espai de coordinació professional amb Salut.
- Espai de coordinació tècnica: COMISSIÓ TÈCNICA
- Tots els serveis aporten la informació que tenen.

CONTEXT SENSE RISC:

PROCÉS DE DERIVACIÓ

- Dones: SIAD i/o SIE
- Homes: CSMA/SAI/CAP (assessorament psicològic).
- Persones dels col·lectius LGBTI+: SAI

En el marc de les violències sexuals, d'acord amb les propostes del departament de Salut, és important conèixer que quan una persona major d'edat verbalitza que ha patit una agressió sexual cal adreçar-la al centre sanitari de referència i confirmar si l'agressió s'ha produït en els darrers 7 dies o si fa més temps.

En cas que l'agressió s'hagi produït els darrers 7 dies, cal activar als Mossos d'Esquadra a través del 112 i sol·licitar el trasllat amb ambulància per preservar totes les proves i assegurar el trasllat a urgències de l'HUAV. En aquest procés d'actuació professional és important informar la víctima que el fet de recollir les proves no implica que hagi d'interposar denúncia, que pot fer-ho posteriorment o pot no fer-ho. Igualment, és important explicar-lo que quan arribi a l'Hospital anirà directament a l'espai reservat per aquests casos i que es realitzarà una única entrevista i exploració amb el conjunt de professionals.

Si l'agressió sexual s'ha produït amb anterioritat, han transcorregut més de 7 dies, és important oferir suport i acompanyament a la víctima, informar de tots els recursos disponibles o establir la coordinació necessària amb els equips professionals en el marc del Protocol.

VIOLÈNCIA EN L'ÀMBIT COMUNITARI

Tràfic de persones en finalitat d'explotació sexual.

En casos de tràfic de persones amb finalitat d'explotació sexual, la derivació a recursos especialitzats ha de fer-se sempre dins d'un marc de coordinació entre serveis socials, sanitaris, policials i jurídics, atesa la complexitat que plantegen aquestes situacions. Aquesta coordinació garanteix que la persona afectada rebi una atenció integral, segura i contínua, evitant situacions de revictimització i buits en l'acompanyament.

Professionalment cal garantir una comunicació clara, evitar informacions contradictòries, el seguiment efectiu en el procés de derivació al recurs més adequat per tal de garantir un espai de protecció, suport emocional i accés als recursos i l'assessorament jurídic especialitzat.

DERIVACIÓ A FUNDACIÓ CRUZ BLANCA¹⁹

psicologa.lleida@fundacioncruzblanca.org

tsfraga@fundacioncruzblanca.org

Telèfons de contacte 973 08 69 38

C/ Vila Antonia nº 6 25007 Lleida

Matrimonis Forçats:

En el context actual, els processos migratoris poden incrementar la vulnerabilitat d'algunes persones a situacions de matrimonis forçats, sobretot de les nenes i adolescents. Al tractar-se d'una violència que s'actua des de l'àmbit familiar i que respon a creences articulades des del convenciment que és la forma adequada de procedir, la persona afectada pot experimentar una forta pressió familiar, por a represàlies i a ser expulsada de la comunitat, culpabilitat o sentiments de lleialtat cap a la família, aquestes qüestions dificulten que pugui identificar la situació de violència, verbalitzar el que està vivint i sol·licitar ajuda. A més, l'entorn social i comunitari pot reforçar aquestes pràctiques, normalitzar-les o defensar-les com a part de la tradició, la qual cosa limita els espais segurs per la víctima.

¹⁹ <https://www.fundacioncruzblanca.org/donde-estamos>

Aquesta vulnerabilitat s'agreuja davant de situacions com la desprotecció legal per la manca de documentació administrativa, la dificultat d'accés als serveis a conseqüència de la vigilància familiar, les barreres lingüístiques o la dependència econòmica. Per aquesta raó, la detecció professional constitueix un element clau en l'abordatge dels matrimonis forçats, ja que sovint aquestes situacions es mantenen ocultes. En aquest sentit, en el marc del Protocol, s'activen espais de prevenció i de capacitat per a la detecció professional.

En el cas dels Matrimonis Forçats, el procés de detecció professional és molt important: cal acollir l'observació d'aquells elements que ens posen en alerta i explorar si hi ha una situació de risc, cal facilitar que la persona pugui expressar-se amb seguretat i facilitar-li tota la informació en relació amb els seus drets i els recursos disponibles. El procés de detecció professional ha d'activar-se, sobretot, a través d'aquests recursos:

- » Servei d'Acollida de Migracions i Vida Digna Compartida
- » Agents de l'àmbit comunitari
- » Professionals del sistema educatiu
- » Professionals del sistema de salut

EXISTÈNCIA D'INDICADORS DE SOSPITA/ REVELACIÓ

CONTEXT DE RISC

- » **Menors:** Equip de valoració ràpida: Equip d'Urgències de la DGPPA
- » **Majors:** Comprovar si hi ha denúncia i si cal un recurs d'acollida.

Coordina i lidera el SIAD amb el suport de Serveis Socials

CONTEXT SENSE RISC

- » **Menors:** Coordina i lidera Serveis Socials: Activació Protocol Infància.
- » **Majors:** Assessorament i acompanyament des del SIAD.

Violències masclistes i lgbtífobiques als espais d'oci

Els espais d'oci, com festes majors, discoteques, bars, concerts, festivals o altres llocs de socialització, poden convertir-se en entorns on les violències masclistes i lgbtífobiques es manifesten de manera directa o subtil. La naturalesa d'aquests espais pot fer que aquestes conductes passin més desapercebudes, estiguin més normalitzades o siguin percebudes com a ineludibles, fet que dificulta la identificació, la intervenció professional i la protecció de les víctimes. Per aquest motiu, les persones que intervenen en aquests espais, especialment els serveis de seguretat i d'atenció al públic, han d'estar preparades per oferir atenció immediata, suport emocional i derivació als recursos especialitzats, garantint la protecció i contribuint a la construcció d'entorns d'oci segurs, inclosius i lliures de violències. En aquesta línia, disposem del *PROTOCOL-GUIA d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu*²⁰.

- Assessorament i acompanyament » SIAD/SAI
- Agressions tipificades » Comissaria de Mossos d'Esquadra
- Agressions amb afectació física important » Servei d'Urgències de l'Hospital
- Persones menors d'edat » Barnahus

²⁰ PROTOCOL-GUIA d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu. https://igualtat.gencat.cat/web/content/Ambits/violencies-masclistes/NOVA-ESTRUCTURA/Protocols/Protocol_guia_cultura_popular.pdf

VIOLÈNCIA EN L'ÀMBIT DE LA PARELLA HETEROSEXUAL (AMB CONVIVÈNCIA)

>> VÍCTIMA (DONA SOLA)

CONTEXT DE RISC

- > Derivació al SIAD per la primera atenció.
- > Comprovar si hi ha denúncia o si hi ha procés obert.
- > Espai de coordinació professional del Protocol.
- > Valoració des de l'àmbit de salut.
- > Activació de recursos.
- > Explorar necessitat d'un recurs residencial.
- > Coordinació amb el Serveis Especialitzats.
- > Derivació a la Xarxa DOT del SOC per explorar la necessitat de recursos econòmics i laborals.

CONTEXT SENSE RISC

- > Espai d'informació i assessorament dels recursos: SIAD, SIE, Línia 900 i Oficines del SOC.
- > Si la dona és usuària de Serveis Socials o del sistema de salut i no vol iniciar procés específic en relació amb la situació de violència, la figura professional de referència de SS o de Salut queda com a vincle de referència i fa procés d'acompanyament i seguiment.

>> VÍCTIMA (DONA AMB CRIATURES)

CONTEXT DE RISC

- > Espai d'informació i assessorament des del SIAD.
- > Valoració amb la dona del context de risc.
- > Assessorament jurídic: procés de denúncia.
- > Espai de coordinació professional del Protocol.
- > Valoració dels riscos: garantir la protecció i la seguretat de les persones menors.
- > Activació de recursos.

CONTEXT SENSE RISC

- > Espai d'informació i assessorament des del SIAD.
- > Espai de coordinació professional del Protocol.
- > Seguiment des de Serveis Socials. Aquest seguiment s'activarà en el cas que aquesta dona hi estigui vinculada, ja sigui perquè n'és usuària, ja sigui per derivació per necessitat socials.
- > En cas que la violència en l'àmbit de la parella es produeixi en el context d'una relació entre persones del mateix sexe, serà imprescindible l'assessorament i l'acompanyament del SAI que s'encarregarà de les primeres atencions.

VIOLENCIES LGBTIFÒBIQUES

CONTEXT DE RISC/Agressions tipificades penalment

- » **Coordinació SAI – SERVEIS SOCIALS**
 - Menors Primera intervenció des del SAI.
- » **Coordinació amb Serveis Socials.**
 - Assessorament jurídic i psicològic: SAI.
 - Procés de denúncia. Sol·licitud d'informe des del SAI (persones amb seguiment).
 - Seguiment: Serveis Socials
- » **LIDERATGE SAI**
 - Majors Agressió tipificada penalment.
 - Procés de denúncia.
 - Derivació SAI: acompanyament i seguiment.
 - SAI: Assessorament jurídic i psicològic.

CONTEXT SENSE RISC

- » **Menors Derivació SAI.**
 - Procés de denúncia.
 - Treball amb els agents implicats.
 - Estratègies de prevenció des de l'àmbit comunitari.
 - SAI: Assessorament jurídic i psicològic.
- LIDERATGE SAI
- » **Majors**
 - Agressió tipificada penalment.
 - Procés de denúncia.
 - Derivació SAI: acompanyament i seguiment.
 - SAI: Assessorament jurídic i psicològic.

Les violències lgbtifòbiques són totes aquelles formes de violència, discriminació o assetjament dirigides a persones per la seva orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere. Aquestes violències poden ser físiques, psicològiques, socials o institucionals, i es manifesten en diversos àmbits, com la família, l'escola, el treball, els espais públics o en els entorn digitals. Les violències lgbtifòbiques no només afecten la persona directament implicada, sinó que també tenen un impacte social més ampli, ja que reproduïxen prejudicis i afavoreixen la discriminació.

A Espanya, les violències lgbtifòbiques es tipifiquen penalment a través de l'article 510 del Codi Penal, que aborda els delictes d'odi i discriminació. És important destacar que, tot i que l'article menciona l'orientació sexual, no inclou explícitament la identitat i l'expressió de gènere. L'article 511 del Codi Penal tipifica la provocació, l'odi o la violència contra grups o associacions per motius ideològics, religiosos o altres, i estableix penes per a aquells que incitin a la discriminació o la violència. L'article 512 aborda la denegació discriminatòria de serveis en l'exercici d'activitats professionals o empresarials, i estableix sancions per a aquells que neguin serveis per raó de l'orientació sexual o altres circumstàncies susceptibles de generar discriminació.

VIOLENCIES MASCLISTES I LGBTIFÒBIQUES EN L'ÀMBIT LABORAL

Casuístiques en el context del Consell Comarcal:

- ▶ Activació del Protocol Intern²¹.
- ▶ Informació i assessorament.
- ▶ Suport psicològic.
- ▶ Acompanyament al procés de denúncia.
- ▶ Derivació si s'escau als estaments competents de la Generalitat.

Situacions en l'àmbit laboral:

- ▶ Assessorament i informació especialitzada: SIAD / SAI.
- ▶ Assessorament psicològic: SIAD / SAI.
- ▶ Informació sobre l'Oficina de No Discriminació (OITND).
- ▶ Informació i suport per presentar la denúncia a la ITC.
- ▶ Derivació a Inspecció de Treball.
- ▶ Dirimir si es segueix el procediment intern de l'organització de treball a través dels serveis de conciliació individuals, d'acord amb la Llei 36/2011, de 10 d'octubre, reguladora de la jurisdicció social.
- ▶ Acompanyament al procés de denúncia.
- ▶ Derivació si s'escau als estaments competents de la Generalitat.

Si es tracta d'una situació en què la persona es troba en període de pràctiques acadèmiques, s'informarà al Centre Educatiu de la situació.

En cas que la persona sigui menor d'edat, 16 – 18 anys, i ens trobem davant d'una comunicació directa per la seva part és important acompanyar aquesta persona a fer la comunicació de la situació als seus progenitors. En aquest sentit és important situar, en el marc del Protocol, que l'equip professional que acull la revelació o efectua el procés de detecció és qui acompanyarà a la persona menor d'edat a fer aquesta comunicació als progenitors, en cas que no s'hagi produït.

La figura professional que ha efectuat el procés de detecció o ha estat referent en el procés de revelació de la situació per part de la persona menor d'edat, farà el seguiment durant uns mesos (entre 3 i 6) per valorar que l'acompanyament familiar és suficient o si és procedent la coordinació i la derivació a Serveis Socials. Això no obstant, s'informarà a la família que pot activar l'acompanyament de Serveis Socials per una major contenció de la situació.

Quan ens trobem amb un buit en l'acompanyament familiar i els progenitors no actuen de forma protectora ni garanteixen un context de seguretat per la persona menor al seu càrrec, és imprescindible establir un espai de coordinació i derivació amb Serveis Socials. En aquest supòsit Serveis Socials establirà conjuntament amb la família un Pla de Treball per tal de conferir un context de seguretat a la persona menor d'edat i en farà el seguiment.

Quan la informació de la situació arriba en primer lloc a la Comissaria de Mossos d'Esquadra, l'equip efectuarà diligències informatives a Serveis Socials, DGPIIA i Fiscalia de Menors.

²¹ Protocol per les actuacions per prevenir, detectar i resoldre les situacions d'assetjament sexual i d'assetjament per raó de sexe que es puguin produir en el Consell Comarcal de La Noguera. https://treball.gencat.cat/web/content/13_-_consell_relacions_laborals/documents/04_-_recursos_publicacions/protocol_assetjament/Protocol-per-a-la-prevencio-i-abordatge-de-lassetjament-sexual-i-per-rao-de-sexe-a-lempresa_DEF.pdf

Front aquestes situacions de violències masclistes i lgbtifòbiques en l'àmbit laboral, en el cas de persones menors d'edat, és important l'acció coordinada d'acompanyament entre Serveis Socials i SAI o Serveis Socials i SIAD/SIE.

Aquest Protocol és una brúixola de referència per a la presa de decisions dels diferents equips professionals i entén que el lloc de pràctica és l'espai on es materialitza la prevenció, la detecció i l'atenció de les violències masclistes i lgbtifòbiques. La implementació del Protocol parteix de la idea que les estructures i dinàmiques de cada espai poden contribuir a transformar els imaginaris i erradicar les violències, i que és en la quotidianitat de la pràctica on es desplega la possibilitat d'aquest canvi.

Per aquest motiu ha estat concebut com una eina al servei dels equips professionals, amb la finalitat de guiar, acompanyar i facilitar la presa de decisions en situacions complexes. El Protocol no pot convertir-se en un obstacle per a la pràctica professional des de la rigidesa, ja que és part d'un procés viu que acull la diversitat de contextos, els canvis en les necessitats de les persones afectades i l'evolució dels coneixements sobre violències masclistes i lgbtifòbiques. Per tant, els equips professionals poden adaptar-lo, revisar-lo i enriquir-lo en qualsevol moment.

Aquest procés d'aprenentatge col·lectiu reforça les estratègies dels equips professionals i constitueix una base sòlida per avançar en la transformació social, fins que les violències tornin impensables.

NOTA: En el moment en què tanquem aquest procés de treball, l'actualitat normativa obre un nou escenari que incidirà directament en l'abordatge de les violències masclistes. El Consell de Ministres ha aprovat l'avantprojecte de *Llei Orgànica de mesures en matèria de violència vicària*, una iniciativa pionera que defineix jurídicament aquesta forma de violència, la tipifica com a delictes autònoms amb agreujant de gènere i n'estableix mesures específiques de prevenció, atenció i reparació de les víctimes. La finalitat central de la norma és visibilitzar, reconèixer, sancionar i erradicar la violència vicària, entenent-la com aquella que busca causar dolor o sofriment a la dona a través de persones interposades —fills i filles, menors sota tutela, ascendents, germans o parella, encara que no hi hagi convivència.

Aquest canvi legislatiu implica modificacions en la Llei Orgànica de protecció integral contra la violència de gènere, el Codi Penal, el Codi Civil, la Llei de Protecció Jurídica del Menor, la Llei Orgànica del Poder Judicial i la Llei d'Enjudiciament Civil, reforça la protecció de les persones menors, dependents i amb discapacitat.

En conseqüència, el Protocol haurà de preveure l'adaptació dels circuits d'actuació i les estratègies de coordinació interinstitucional al futur marc legal en el moment en què s'aprovi la Llei.

Annexes

Annex 1: Guia per la convocatòria de l'Espai de Coordinació Professional del Protocol:

Fitxa de convocatòria – Espai de Coordinació Professional

Data i hora: _____

Enllaç a l'espai virtual: _____

Motiu: _____

Convocat/da per: _____

Contacte: _____

Justificació de la convocatòria: _____

Agents convocats:

Àmbit	Agent / Entitat	Presència confirmada	
Serveis socials	_____	☐ Sí	☐ No
EAP	_____	☐ Sí	☐ No
Sanitat / Salut mental	_____	☐ Sí	☐ No
Mossos d'Esquadra/ GAV	_____	☐ Sí	☐ No
Oficina d'Atenció a la víctima	_____	☐ Sí	☐ No
SIAD	_____	☐ Sí	☐ No
SIE	_____	☐ Sí	☐ No
SAI	_____	☐ Sí	☐ No
SEAIA	_____	☐ Sí	☐ No
Educació/ Escola / INS	_____	☐ Sí	☐ No
XARXA DOT/ OFICINA SOC	_____	☐ Sí	☐ No
Entitats comunitàries / ONG	_____	☐ Sí	☐ No
Oficina Jove	_____	☐ Sí	☐ No
Altres	_____	☐ Sí	☐ No

Orde del dia: _____

Documentació necessària: _____

Accions prèvies a la sessió: _____

Annex 2: Guia pràctica d'entrevista oberta

Objectiu: Crear un espai segur i de confiança perquè la persona pugui explicar, en els seus propis termes, situacions de possible violència masclista o LGBTIfòbica.

Orientacions comunicatives:

- Utilitzar un **to proper, respectuós i no jutjador**.
- Evitar preguntes invasives o que forcin la persona a donar detalls traumàtics.
- Prioritzar la **confidencialitat i la seguretat**.
- Recordar que no cal obtenir un relat complet per activar la detecció i la derivació.

Exemples de preguntes obertes

1. Sobre la vida quotidiana i relacions

- Com et trobes en el teu dia a dia?
- Hi ha alguna situació o relació que et faci sentir incomoditat o inseguretat?
- Et tracten amb respecte en el teu entorn familiar, laboral o social?

2. Sobre l'entorn i la percepció de suport

- Tens persones de confiança amb qui parlar quan et trobes malament?
- Com et sents en els espais on passes temps (casa, feina, escola, oci...)?
- Has viscut alguna situació de judici, discriminació o tracte injust?

3. Sobre experiències de control, discriminació o violència

- Hi ha alguna persona que controli el que fas, amb qui et relaciones o com t'expresses?
- Alguna vegada t'has sentit en risc o amb por per com alguna persona t'ha tractat?
- Has viscut o presenciado situacions on t'han insultat, humiliat o fet sentir menys per ser qui ets?

4. Sobre necessitats i expectatives

- Què creus que necessites per sentir més seguretat o una millor atenció?
- Hi ha algun suport o recurs que t'agradaria conèixer o tenir més a prop?
- Com t'imagines que et podria ajudar un servei com aquest?

Annex 3: Indicadors per la detecció a través de l'exploració professional

Els indicadors no són proves conclouents, però poden alertar sobre possibles situacions de violències masclistes i lgbtifòbiques:

1. Indicadors emocionals i psicològics

- Ansietat, nerviosisme o estat d'alerta permanent.
- Tristesa, apatia, baixa autoestima o sentiment de culpa.
- Por intensa a parlar d'algunes persones o contextos.
- Dificultats per expressar-se lliurement o contradiccions en el relat.
- Aïllament emocional o desconexió del que s'explica.

2. Indicadors conductuals

- Retraïment social o disminució de les activitats habituals.
- Excés de justificacions cap a comportaments abusius d'altres persones.
- Dependència forta de la parella, família o d'un entorn de control.
- Canvis bruscos de comportament (per exemple, d'extraversió a inhibició).
- Evitació de determinats espais, persones o situacions.

3. Indicadors físics

- Lesions freqüents o explicacions incoherents sobre com s'han produït.
- Canvis en l'aparença física o en la manera de vestir que responen a pressió externa.
- Cansament extrem o signes de manca de descans.
- Malestar físic recurrent sense causa mèdica clara (dolors, mals de cap, etc.).

4. Indicadors socials i de context

- Aïllament de la xarxa de suport (amistats, familiars, comunitat).
- Dependència econòmica forta d'una altra persona.
- Situacions de control sobre estudis, feina, amistats o ús del temps lliure.
- Experiències de discriminació o exclusió en entorns socials, educatius o laborals.
- Canvis sobtats de domicili, centre educatiu o feina sense motius clars.

Aquests indicadors s'han d'interpretar en el seu conjunt i en el context concret de la persona, mai de manera aïllada. L'actuació professional és observar-los, documentar-los i, si hi ha sospita, activar els mecanismes establerts al Protocol.

Annex 4: Guia operativa de la RVD-BCN

1. Quan aplicar la RVD-BCN

- Davant de **sospita o detecció** de possibles situacions de violència masclista.
- Quan la persona **verbalitza directament** que viu o ha viscut violència.
- En casos en què s'observen **indicadors clars de risc** (emocionals, conductuals, físics o socials).
- Sempre que hi hagi **dubtes raonables** sobre la seguretat de la persona, fins i tot si aquesta no sol·licita ajuda explícita.

2. Com aplicar la RVD-BCN

- Crear un **espai segur i de confiança**, explicant a la persona què és la RVD-BCN i per què es fa servir.
- Aplicar el qüestionari de manera **estructurada però flexible**, afavorint que la persona pugui matisar o ampliar la informació.
- **Registrar de manera clara i objectiva** les respostes i observacions, evitant interpretacions subjectives.
- Informar en tot moment sobre la **confidencialitat** i sobre els passos que es poden activar segons el resultat.

3. Què avalua

La RVD-BCN recull informació relacionada amb:

- **Antecedents de violència i episodis recents.**
- **Conductes de control, amenaça i intimidació.**
- **Factors de vulnerabilitat de la víctima** (dependència econòmica, aïllament, difi cultats administratives, etc.).
- **Factors de risc de l'agressor** (consum de substàncies, accés a armes, conductes violentes prèvies, etc.).
- **Percepció de perill de la pròpia persona.**

4. Nivells de risc i resposta

Un cop feta la valoració, la RVD-BCN estableix un **nivell de risc**:

- **Baix:** Seguiment des del servei i informació sobre recursos disponibles.
- **Mitjà:** Derivació i coordinació amb recursos especialitzats; mesures de protecció addicionals segons el cas.
- **Alt:** Activació urgent dels mecanismes de protecció i coordinació immediata amb serveis policials, judicials i especialitzats.

5. Què fer amb els resultats

- **Documentar** el resultat de manera formal i segura (fitxa, registre o aplicació corresponent).
- **Compartir la informació** només amb els serveis implicats, seguint els criteris de confidencialitat i coordinació del protocol.
- **Activar la derivació immediata** al recurs especialitzat que correspongui, garantint la protecció i l'acompanyament de la persona.
- **Fer seguiment** del cas, revisant periòdicament si el nivell de risc ha variat.

RVD-BCN és una eina que ajuda a professionals que atenen dones que viuen situacions de violència masclista a valorar el risc d'actes violents greus a curt termini per part de la seva parella o exparella. RVD-BCN està promogut pel Circuit Barcelona contra la Violència vers les Dones, col· liderat per la Direcció del Programa de Dona de l'Ajuntament de Barcelona i el Consorci Sanitari de Barcelona. L'elaboració d'aquesta eina s'inicia l'any 2008 com a resposta a una necessitat compartida per diferents serveis i institucions. La creació d'un grup de treball en el marc de l'esmentat circuit permet elaborar l'instrument de valoració, que passa per un procés de validació científica i s'implementa actualment des de l'any 2012. El Circuit fa possible assolir els requisits necessaris per un treball en xarxa eficaç i productiu que permet construir una eina conjunta millor que cadascuna de les utilitzades fins ara pels diferents serveis participants. D'aquí que el Protocol incorpori en el seu nom les inicials de la ciutat de Barcelona (BCN).

Tota la informació: <https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/ca/bones-practiques-socials/rvd-bcn-protocol-de-valoraci%C3%B3-del-risc-de-viol%C3%A8ncia-de-parella-contra-la>

Annex 5: Indicadors de maltractament infantil vinculats a les violències masclistes i lgbtifòbiques

1. Exposició a violència masclista

- L'infant o adolescent presencia discussions, agressions verbals o físiques entre progenitors o persones adultes de referència.
- Expressa por o inseguretat cap a un dels progenitors o cap a la parella d'aquest.
- Presenta símptomes d'ansietat, regressions o trastorns del son després d'episodis de violència a la llar.
- Assumeix rols de persona adulta i responsabilitats que no li corresponen (tenir cura d'altres persones de la família, protegir la mare...).

2. Victimització directa per violència masclista

- Mostra lesions físiques sense explicació coherent o justificacions inconsistentes.
- Expressa verbalment que ha estat castigat amb violència física o psicològica.
- Manifesta sentiments constants de culpa, vergonya o baixa autoestima.

3. Maltractament emocional per lgbtifòbia

- L'infant o adolescent rep insults, humiliacions o menyspreu per la seva identitat o expressió de gènere, orientació sexual real o percebuda.
- És objecte de pressió per adaptar-se a rols de gènere rígids dins la família o comunitat.
- S'observa aïllament social, dificultats per relacionar-se o por a parlar d'aspectes relacionats amb el gènere o la sexualitat.

4. Negligència vinculada a la violència

- Incompliment de les necessitats bàsiques (alimentació, higiene, atenció mèdica, escolarització) en contextos on predominen situacions de violència masclista.
- Dificultat d'accés a recursos i oportunitats per prohibicions o control exercit per un progenitor agressor.

5. Indicadors escolars i socials

- Absentisme o baix rendiment escolar sense causa aparent.
- Conductes disruptives, agressives o, al contrari, hipervigilància i submissió.
- Rebuig a portar companys/es a casa o a parlar de la dinàmica familiar.
- Aïllament en entorns educatius o d'oci per motius relacionats amb la identitat de gènere o orientació sexual.

Aquesta llista no és definitiva però proporciona punts de referència concrets per poder detectar professionalment possibles situacions de risc i activar la notificació al **RUMI**.

Tota la informació en relació amb el RUMI:

https://dretssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/infancia_i_adolescencia/proteccio_a_la_infancia_i_adolescencia/maltractaments_dinfants_i_adolescents/registre_unificat_de_maltractaments_infantils_rumi

Annex 6: Indicadors per a la detecció professional per àmbit d'intervenció

ÀMBIT EDUCATIU:

En l'àmbit educatiu, el rol professional en la detecció de les violències masclistes i lgbtifòbiques implica reconèixer que aquestes no sempre es manifesten de manera directa, sinó que sovint prenen forma a través de les dinàmiques escolars quotidianes. En conseqüència, el personal educatiu té el repte d'observar i interpretar aquestes dinàmiques com a possibles indicadors de violències estructurals, més enllà de conflictes puntuals, i de treballar des de la prevenció i la intervenció, per generar entorns segurs. En aquest sentit és important considerar el [Pla d'Escoles Lliures de Violència i el Protocol d'actuació davant de qualsevol tipus de violència en l'àmbit educatiu.](#)

- Reproducció d'expressions i actituds intimidatòries, imitació des del modelatge.
- Ús recurrent de la violència en la relació amb el grup d'iguals.
- Absentisme.
- Baix rendiment escolar sobtat i sense motius acadèmics clars.
- Refugi acadèmic: percepció que és l'únic espai segur.
- Canvis de conducta, també en l'àmbit de les xarxes socials.
- Canvis radicals en l'aparença física: cabells, roba, higiene personal.
- Aïllament social: Retraïment en activitats grupals i incomoditat a l'hora de relacionar-se amb adults o entre iguals.
- Por o ansietat a retornar al domicili familiar.
- Comentaris o manifestacions que evidencien conflictes o violència a la llar.
- Por a la mare, pare o altres adults, o relats contradictoris sobre la seva conducta.
- Conductes de protecció cap a altres membres de la família.
- Assumpció del rol de cura com si fos una persona adulta.
- Lesions sense justificació o amb explicacions incoherents.
- Malalties o dolors recurrents sense causa mèdica clara.
- Por a parlar de la família o d'algunes persones adultes del sistema familiar.
- Evitació de portar amiguets a casa o parlar de la vida familiar.
- Excés de justificacions sobre absències, lesions o situacions familiars.

ÀMBIT SANITARI

En l'àmbit sanitari, la detecció és un procés importantíssim atès que les violències masclistes i lgtbifòbiques, quan no poden ser verbalitzades o nomenades per la persona que les pateix, s'expressen a través del cos en forma de símptomes físics recurrents, dolor crònic, trastorns somàtics o problemes de salut sense que hi hagi una causa aparent. Per aquesta raó, és fonamental que en els processos diagnòstics el personal sanitari mantingui sempre present la possibilitat que darrere d'algunes manifestacions clíniques hi hagi situacions de violència. Aquesta mirada afavoreix el procés de detecció professional i permet identificar i abordar les violències ocultes que s'expressen des del procés d'emmalatiment. En aquest sentit, disposem d'aquesta publicació: [*La salut de les dones en situació de violència masclista: mirades amb cura. Identificació de necessitats per a l'abordatge curós de la salut de les dones en situació de violència masclista.*](#)

Així mateix, en l'àmbit sanitari és important considerar:

Model d'atenció a la salut de les dones que viuen o han viscut situacions de violències masclistes

- Lesions físiques recurrents o poc coherents amb l'explicació donada, especialment si hi ha un patró de repetitivitat o de diferent antiguitat.
- Símptomes psicossomàtics o de salut mental com ansietat, depressió, insomni, estrès posttraumàtic o conductes autolesives.
- Dolors físics sense causa mèdica clara.
- Malalties de transmissió sexual repetides sense explicació clara.
- Embarassos no desitjats o interrupcions voluntàries recurrents.
- Pensaments suïcides o verbalització de la ideació suïcida com a solució al malestar.
- Evitació o por a la interacció amb la parella, família o acompanyants, o bé un excés de control per part d'aquestes persones durant la visita mèdica.
- Relats inconsistents o silencis davant preguntes sobre sexualitat, relacions afectives o entorn familiar, que poden indicar coacció o por.
- Índicis de discriminació interioritzada: sentiments de culpa, baixa autoestima, autonegació de la pròpia identitat o orientació.
- Estat d'alerta permanent o hipervigilància.
- Trastorns de la conducta alimentària vinculats al control del cos.
- Plor fàcil, bloqueig o reaccions desproporcionades davant preguntes mèdiques rutinàries.
- Reticència a despullar-se o mostrar el cos durant exploracions mèdiques.
- Interrupció o control del discurs per part de la persona acompanyant: parella, mare, pare...
- Cancel·lació freqüent de cites mèdiques o manca de seguiment en tractaments.
- Consum elevat de fàrmacs ansiolítics, analgèsics o substàncies psicoactives sense prescripció mèdica.
- Dificultat per establir una relació de confiança amb el personal sanitari.
- Repetició de visites d'urgència sense derivació clara a especialistes.

ÀMBIT DE SERVEIS SOCIALS

Des de l'àmbit dels serveis socials, la detecció professional de possibles situacions de violències masclistes o lgtbifòbiques requereix la capacitat d'observar els indicadors concrets en la persona usuària, però sobretot d'una mirada crítica i reflexiva respecte del propi lloc que ocupem com a professionals. Això implica saber identificar les violències i evitar els mites i els estereotips que sovint envolten aquestes violències. La tasca de detecció professional requereix d'un espai segur on la persona pugui expressar-se i d'un treball específic de revisió dels propis marcs d'interpretació per evitar biaixos que invisibilitzin o minimitzin les violències. Per aquest motiu és important conèixer els [Recursos per a l'abordatge de les violències masclistes a Serveis Socials](#):

- Baixa autoestima, inseguretat o autodevaluació constant.
- Ansietat, depressió o conductes autolesives.
- Sentiment de culpa per la situació viscuda o justificació de l'agressor/a.
- Por recurrent a expressar lliurement la identitat, l'orientació o la situació familiar.
- Comentaris sobre sentir-se rebutjat/da, exclòs/osa o invisibilitzat/ada.
- Dependència emocional o econòmica forta respecte de la parella o la família.
- Aïllament social: absència de xarxes de suport, amistats o recursos comunitaris.
- Control excessiu per part de la parella o la família (decisiones, diners, desplaçaments, trucades).
- Conflictes familiars constants quan la persona expressa la seva identitat o orientació sexual.
- Relats o sospites d'assetjament dins la llar, al centre educatiu o al treball.
- Dificultats sobtades per cobrir necessitats bàsiques (habitatge, alimentació, higiene, transport).
- Dependència econòmica imposada que limita l'autonomia.
- Pèrdua d'habitatge per expulsió familiar o per trencament de la relació de parella.
- Situacions de pobresa sobrevinguda, vinculades a l'aïllament o a la discriminació laboral.
- Evitació de parlar de la seva vida privada, parella o família.
- Canvis bruscos de comportament (apatia, agressivitat, submissió).
- Absències repetides en programes formatius, escolars o laborals sense justificació clara.
- Dificultat per establir vincles de confiança amb professionals o amb el grup social.
- Incompliment reiterat de compromisos o cites per por a represàlies.
- Denúncies retirades, por a denunciar o a sol·licitar ajuda formal.

ÀMBIT SEGURETAT: COS DE MOSSOS D'ESQUADRA

La detecció precoç de les violències masclistes i de les violències lgbtifòbiques constitueix una de les funcions clau del cos de Mossos d'Esquadra, atès que sovint són el primer punt de contacte de les víctimes amb els serveis públics. El cos de Mossos d'Esquadra presta servei les 24 hores del dia i disposa de comissaries arreu del territori, cosa que facilita que qualsevol persona pugui adreçar-s'hi en el moment immediat posterior a un incident o en una situació d'urgència.

Davant d'una agressió o amenaça, la primera reacció de moltes víctimes o de l'entorn acostuma a ser trucar al 112 o adreçar-se directament a la policia, que té la capacitat d'intervenir de manera immediata per aturar la situació i protegir la persona afectada. En aquest sentit és important subratllar que davant d'un incident o de la sospita d'una possible situació de violència, les persones de l'entorn actuen habitualment a través del cos de Mossos d'Esquadra i, en aquest context, la contenció, l'acompanyament de la possible víctima i la detecció professional són clau per poder activar els recursos professionals del Protocol.

El procés de denúncia no sempre és lineal, sinó que sovint està travessat per la por, la vergonya, l'ambivalència, les contradiccions i les pressions externes. Per aquesta raó, el cos de Mossos d'Esquadra ocupa una posició estratègica per garantir un entorn de seguretat, confiança i acompanyament que permeti a la víctima sostenir el procés. En aquest sentit, és important emmarcar que el cos de Mossos d'Esquadra, quan té coneixement d'una situació de violència i d'acord amb els seus protocols interns, ha de procedir a la instrucció i derivar al jutjat corresponent. En el moment en què hi ha una sentència per violència de gènere i hi ha una Ordre de Protecció, des del GAV procedeixen a fer seguiment de la víctima per garantir la seva seguretat.

En aquest sentit, és important conèixer tots els recursos que el cos de Mossos d'Esquadra posa a disposició de la ciutadania;

https://mossos.gencat.cat/ca/consells_de_seguretat/persones/dones/

https://mossos.gencat.cat/ca/consells_de_seguretat/persones/diversitat/

- Contradiccions o silencis en el relat.
- Relats inconsistents.
- Canvis sobtats en el to de veu o silencis prolongats davant preguntes concretes.
- Por manifesta a explicar què ha succeït.
- Expressions de por envers la parella, la família o l'entorn.
- Mirades recurrents cap a la porta o a l'entorn, com si esperés que algú entrés o controlés la conversa.
- Nerviosisme o actitud hipervigilant davant de persones concretes.
- Insistència a voler marxar ràpidament o a no deixar constància escrita dels fets.
- Reaccions d'angoixa o evasió en presència de la possible persona agressora.
- Acompanyament excessiu i controlador de la víctima per part de la parella o tercers.
- Limitació en la llibertat de moviments o en la gestió de documentació personal.
- Por de fer pública la pròpia identitat, pressió familiar o social per ocultar-la.
- Peticions de confidencialitat extrema ("si us plau, que ningú ho sàpiga").
- Dependència de la persona agressora per qüestions de residència o recursos.
- Aparició freqüent per lesions o crisis d'ansietat sense una explicació clara.
- Dubtes constants sobre si el que ha patit és "denunciable".
- Precedents de denúncies retirades o de desistiment en processos judicials.
- Contactes previs amb la policia per incidents recurrents sense denúncia formal.
- Expressions de dependència emocional de la persona agressora en el moment d'interposar la denúncia.
- Dubtes constants sobre les conseqüències legals per a la persona agressora.
- Negació inicial de la violència, seguida d'indicis que apunten al contrari.
- Amenaces explícites o velades durant el procés de denúncia per part de la persona agressora: trucades, missatges, presència a la comissaria.
- Control o vigilància a l'exterior de la comissaria o en l'espai on s'inicia el contacte amb la policia.

ÀMBIT DE PROTECCIÓ A LA INFÀNCIA

La detecció precoç de violències masclistes i lgbtifòbiques és fonamental dins dels serveis de protecció a la infància, ja que molts infants i adolescents arriben a aquests serveis com a conseqüència d'un expedient de risc derivat de situacions de negligència o problemàtiques familiars generals. Sovint, quan es desplega una investigació o intervenció, el que emergeix com a factor clau del risc per l'infant o l'adolescent és la presència de violència masclista en l'àmbit de la parella o situacions de discriminació i agressió vinculades a l'orientació sexual, expressió o identitat de gènere.

Els serveis de protecció tenen un paper essencial perquè poden observar i analitzar no només el benestar de l'infant o l'adolescent, sinó també les dinàmiques familiars i de parella que afecten el seu desenvolupament. Aquesta detecció és clau per trencar cicles de violència transgeneracionals, oferir suport a la persona cuidadora afectada i establir mesures de seguretat i derivació a recursos especialitzats.

La mirada professional ha d'integrar la **transversalitat de gènere i la perspectiva interseccional**, ja que els sistemes familiars estan travessats per diverses estructures de desigualtat i discriminació que poden quedar amagades o dissimulades. La violència dins de l'àmbit familiar és especialment complexa de detectar perquè moltes de les agressions es produeixen en espais privats, on la intervenció externa és limitada. Aquesta intimitat dificulta que tercers puguin observar directament els fets o percebre indicis evidents de maltractament, de manera que moltes situacions poden quedar ocultes durant períodes prolongats.

En aquest context, les víctimes sovint es veuen immerses en dinàmiques de por, control, ambivalència emocional, lleialtat i confusió, que limiten la seva capacitat d'expressar el que succeeix. A més, les persones agressores acostumen a presentar-se públicament de manera normalitzada i controlada, i afavoreixen una imatge de família "funcional". Aquest dualitat dificulta el procés de detecció.

Finalment, les violències masclistes i lgbtifòbiques en l'àmbit familiar queden emmascarades per normes culturals i socials. La combinació de secret, dependència, por i normalització fa que la detecció requereixi d'una mirada professional molt acurada, formació específica en perspectiva de gènere i interseccional per identificar patrons de risc abans que es produeixin conseqüències greus.

En conseqüència, des de la detecció professional és imprescindible observar i reconèixer els patrons de risc en la persona agressor, encara que la víctima no hagi denunciat explícitament, per poder ajustar la intervenció i protegir infants i adolescents i persones adultes afectades.

- Presència de conflictes domèstics recurrents observables o relatats per l'infant o l'adolescent.
 - Control excessiu, aïllament o vigilància sobre l'altra persona adulta que afecta l'infant o l'adolescent.
 - Expressions de por o ansietat per part de la persona adulta cuidadora cap a la parella.
 - Conductes d'angoixa, regressió o retraïment davant situacions familiars específiques.
 - Por a parlar de la llar o de determinades persones adultes.
 - Conflictes constants que afecten la seguretat i estabilitat emocional de l'infant o l'adolescent.
 - Decisions familiars preses unilateralment, sense consens o ignorància de les necessitats i opinions dels altres membres.
 - Exigència de subordinació constant i demostracions de poder o superioritat dins del nucli familiar.
 - Vigilància extrema o recollida de dades sobre la vida quotidiana dels altres membres de la família.
 - Presència de silencis o de conductes d'evitació davant la persona agressora.
 - Canvis de comportament notables segons la persona present.
 - Amenaces subtils que condicionen la conducta dels altres membres.
 - Manifestació de tensió constant dins de la llar, amb por a provocar conflicte.
 - Manipulació emocional dels infants i adolescents per pressionar-los a prendre partit o silenciar els fets.
 - Establiment de situacions de culpa o vergonya per mantenir el control sobre les relacions familiars.
 - Prohibició de suport professional extern, per part de la persona adulta agressora, per por de ser jutjada o perdre el control de la situació.
 - Bloqueig del contacte dels infants i/o adolescents amb serveis de suport o altres persones adultes de confiança.
 - Restricció del temps de comunicació o informació amb les figures professionals.
 - Infants i/o adolescents que mostren dependència absoluta de l'adult violent per qualsevol necessitat emocional o pràctica.
 - Intent de controlar la informació proporcionada pels membres de la família, inclosos els infants i/o adolescents, a les figures professionals.
 - Pressió sobre els equips professionals per prendre partit o validar la seva versió dels fets.
 - Desviació de l'atenció cap a temes secundaris per minimitzar la detecció professional de la situació de violència.
 - Intents per negociar les condicions de l'entrevista o la intervenció per mantenir la influència sobre la situació.
 - Amenaces subtils envers les figures professionals per aconseguir silenci o inacció.
 - Mirades, gestos o comentaris que generen por o incomoditat professional.
 - Exhibició de remordiment o comportament aparentment cooperatiu per obtenir confiança i reduir la vigilància professional.
 - Utilització dels fills/es com a eina de manipulació per obtenir simpatia o legitimar conductes.
 - Presentació i performació d'una imatge pública de persona adulta responsable.
 - Estratègies de desacreditació professional.
- En aquest context específic de protecció a la infància és important situar la [Llei Orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció a la infància i l'adolescència front la violència.](#)

ÀMBIT LABORAL

L'àmbit laboral és un espai clau per a la detecció de violències masclistes i lgbtifòbiques, ja que moltes víctimes hi passen gran part del seu temps i, per tant, poden mostrar senyals que reflecteixen situacions de violència en qualsevol àmbit. El personal de recursos humans, les figures de coordinació i altres membres de l'equip tenen l'oportunitat d'observar canvis en la conducta, absències, rendiment i relacions interpersonals, que poden indicar que una persona està vivint violència masclista o discriminació per orientació sexual o identitat de gènere.

L'àmbit laboral és un dels llocs en què es poden produir les violències masclistes i lgbtifòbiques però també és un dels entorns on la víctima pot buscar ajuda o suport discretament, i la detecció professional adequada pot permetre activar recursos de protecció i iniciar el procés de derivació als serveis especialitzats, tant si la violència es produeix dins de l'àmbit laboral com si te lloc fora d'aquest àmbit.

En aquest sentit és important conèixer el recursos del Servei Públic d'Ocupació de Catalunya (SOC) per les usuàries Víctimes de Violència Masclista:

- Atenció a les dones víctimes de violència masclista a les Oficines de Treball (Xarxa DOT)
- Acompanyament en la sol·licitud de subsidis i prestacions (Protocol de coordinació SOC – SEPE)
- Programes d'ocupació que prioritzen les dones en situació de violència masclista: Treball als barris; Treball i formació; Treball a les comarques i Programes integrals per a persones majors de 30 anys desocupades de llarga durada (+30).

Més informació: <https://serveiocupacio.gencat.cat/ca/professionals/recursos-per-al-foment-de-la-igualtat-de-genere-i-ocupacio/recursos-per-a-labordatge-de-les-violencies-masclistes/>

- Estrès, ansietat, depressió o irritabilitat notables.
- Canvis en els hàbits de treball, fatiga o malestar freqüent.
- Baix rendiment laboral o disminució de la productivitat.
- Trastorns del son o de la concentració que afecten el rendiment.
- Absències o retards freqüents sense explicació clara.
- Canvis bruscos en l'actitud, com irritabilitat o submissió davant altres persones de l'entorn laboral.
- Aïllament o retirada de les interaccions amb altres persones de l'entorn laboral.
- Por a parlar de la vida personal.
- Evitació de reunions individuals.
- Reticència a participar en activitats socials o d'equip fora de l'horari laboral.
- Senyals de control intern o extern sobre la persona (trucades, missatges constants) que afecten la disponibilitat laboral.

ÀMBIT DE LA JUSTÍCIA

La detecció professional de violències masclistes i lgbtifòbiques dins de l'àmbit judicial és imprescindible perquè el conjunt de professionals que intervenen en els processos legals poden observar indicis que no s'han manifestat fora del procediment judicial. La detecció professional és important per garantir que les víctimes reben la protecció necessària, l'acompanyament adequat i la derivació als recursos especialitzats, així com per assegurar que els processos legals es desenvolupen amb la màxima informació sobre els possibles contextos de risc que poden derivar-se a partir del procés de denúncia.

Aquest àmbit requereix una mirada experta perquè la violència no sempre és evident ni física i afecta directament la seguretat i la presa de decisions de la víctima.

- Expressions de por, explícites i/o implícites, per part de la víctima, a parlar davant de les figures professionals de l'àmbit judicial.
- Retard o absència a cites judicials sense justificació clara.
- Canvis d'actitud, ansietat o retraïment durant declaracions.
- Canvis bruscos en l'actitud davant de les figures professionals: submissió extrema o agressivitat defensiva.
- Retard o dificultats en explicar els fets, contradiccions que poden reflectir por o coacció per part de la víctima.
- Minimització o negació sistemàtica de la gravetat dels fets per part de la víctima i/o de la persona agressora.
- Comportament intimidatori durant el procés judicial per part de la persona agressora.
- Presentació d'una imatge de normalitat per part de la persona agressora davant les figures professionals contraposada a les accions reportades.
- Intent de desacreditar la víctima davant de les figures professionals o del tribunal, per part de la persona agressora.
- Presència de patrons de control, vigilància o coacció detectables en el relat.
- Interferència directa en la comunicació amb professionals judicials o serveis de protecció.
- Relats que mostren dependència emocional o temor de la víctima cap a la persona agressora.
- Existència de processos judicials previs en què la víctima hagi estat revictimitzada o intimidada.
- Canvis en la narrativa segons la figura professional amb qui interactua tant la víctima com la persona agressora.
- Dependència de la intervenció de terceres persones per prendre decisions sobre la denúncia.

ELS ÀMBITS D'INTERVENCIÓ ESPECIALITZADA

La detecció professional en els serveis especialitzats, com els SIAD i els SAI té un paper clau en el reconeixement i l'acompanyament de les víctimes de violències masclistes i lgbtifòbiques. Aquests serveis no només ofereixen atenció directa, sinó que actuen com a espais de confiança i seguretat, on la víctima pot començar a identificar i comprendre les situacions de violència que pateix o ha patit.

El procés de detecció professional, en l'àmbit dels recursos especialitzats, implica afavorir la comprensió de la situació, acompanyar la víctima a reconèixer la situació de violència, les conductes de control, intimidació o discriminació, i els efectes que aquestes tenen sobre la seva vida quotidiana. La detecció professional en aquest context no es limita a recollir informació: implica escolta activa, validació de l'experiència i observació de signes físics, emocionals i conductuals que poden passar desapercebuts fora de l'àmbit especialitzat.

Aquests serveis tenen ocupen una posició estratègica ja que la seva intervenció permet establir un pla personalitzat, que té en compte la situació específica de cada víctima, la detecció de les pròpies necessitats i vulnerabilitats i la identificació dels contextos i els factors de risc des d'un enfocament que incorpora la perspectiva de gènere i l'abordatge interseccional.

A través d'aquest acompanyament, la víctima pot recuperar **la percepció de control sobre la seva vida** i prendre les decisions de manera informada i sostenible.

- Dificultats a l'hora de verbalitzar la violència patida.
- Relat confús, contradictori o fragmentat, sovint degut a por, ansietat o manipulació de la persona agressora.
- La víctima mostra reticència a parlar o comparteix informació parcial.
- Minimització i justificació dels fets o excuses sobre les conductes de la persona agressora.
- Demanda constant de garanties de confidencialitat i discreció.
- Expressió de sentiments de culpa, vergonya o autocensura.
- Expressió d'emocions intenses; plor, irritabilitat, por..., davant determinades preguntes.
- Por a ser jutjada o no creguda pels equips professionals.
- Nerviosisme, ansietat o irritabilitat en les sessions d'acompanyament.
- Manifestació de depressió, baixa autoestima o sentiments d'inseguretat.
- Conductes d'evitació: esquivar preguntes, canviar de tema o mostrar incomoditat davant determinats assumptes.
- Estratègies per protegir la imatge de la persona agressora i/o mantenir la "normalitat" familiar.
- Senyals de lesions físiques, psicològiques o sexuals que poden passar desapercebudes fora de l'àmbit especialitzat.
- Aïllament social o dificultat per accedir a xarxes de suport.
- Dificultat per identificar recursos disponibles, propis i de la xarxa.
- Externalització de la presa de decisions als equips professionals dels recursos especialitzats.
- Cancel·lació recurrent de cites sense avisar o amb excuses vagues.
- Peticions constants de posposar visites per motius diversos.
- Participació inconsistent, amb períodes llargs sense assistir a les sessions.
- Abandonament temporal del recurs en moments de major risc o després d'incidents de violència.
- Justificacions detallades que reflecteixen por o ansietat: por a ser vista, a represàlies, a comentaris d'altres...
- Exageració de problemes logístics, econòmics o de transport per evitar la cita.
- Minimització de la importància de la sessió com a mecanisme de protecció: "no és tan necessari", "no tinc temps ara"...
- Reticència a confirmar o fixar noves cites.

Annex 7: Indicadors relacionats amb el procés de la víctima.

En el marc de l'abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques, és important comprendre que per la víctima sostenir el procés d'identificació, comprensió i recuperació no és gens fàcil i, en conseqüència els equips professionals han de col·locar-se disponibles per evitar la imposició d'una seqüenciació en la intervenció que sovint torna impossible. Per això, és imprescindible acollir i respectar el ritme de la víctima, i reconèixer que cada persona processa l'experiència de violència de manera diferent. Forçar o precipitar certes fases del procés pot generar frustració, bloqueig, retorn al context de violència o revictimització.

En aquest sentit és important evitar la precipitació en la presa de decisions, encara que semblin pràctiques o necessàries, ja que poden generar pressió addicional i obstaculitzar la recuperació. Per tant, és important donar temps a la víctima per reflexionar, entendre les seves opcions i sentir-se preparada per actuar des de la seva pròpia convicció. El respecte al ritme en què la víctima identifica i comprèn la violència que pateix o ha patit en el transcurs de la seva vida, contribueix a evitar la revictimització i facilita una implicació més activa i conscient en el procés de presa de decisions i en la pròpia recuperació. Per tant, és important no pressionar la víctima per actuar abans que se senti preparada i afavorir l'assumpció gradual de responsabilitats.

En aquest context, el vincle professional adquireix una importància cabdal. L'establiment d'una relació basada en la confiança, l'empatia i l'escolta activa proporciona a la víctima un marc segur on expressar la seva situació de violència a través de la percepció de suport i validació professional. Aquest vincle segur és essencial per poder sostenir el procés i afavorir que la víctima recuperi progressivament la capacitat de prendre decisions sobre la seva vida.

Des de la pràctica professional és important observar aquells indicadors que ens informen de la dificultat de la víctima per sostenir el procés i plantejar un intervenció enfocada a acompanyar aquesta etapa que és, sens dubte, la més important i la més complexa de sostenir. El procés d'identificació i comprensió de les violències constitueix una de les fases més complicades dins del recorregut de recuperació de les víctimes.

Aquesta complexitat s'explica pel fet que la víctima sovint ha estat exposada a situacions que poden ser confuses, contradictòries o normalitzades socialment. La interiorització de rols, estereotips o discursos culturals que naturalitzen, minimitzen i justifiquen les violències contribueix, a més, a generar sentiments de culpa, vergonya o negació, i fa encara més difícil el reconeixement i la comprensió de les violències.

Aquesta fase requereix un treball intens d'acompanyament professional, ja que implica no només reconèixer els actes de violència, sinó també entendre les seves dinàmiques, l'impacte sobre la víctima i les implicacions emocionals, socials i legals. És un procés que no sol ser lineal, amb avanços i retrocessos, i que requereix de temps i seguretat per part de la víctima per superar la seva por a ser jutjada o invalidada.

CATEGORIA

Assistència i participació

INDICADOR

- Cancel·lacions recurrents
- Ajornaments constants
- Impuntualitat i/o interrupció de les sessions
- Intermitència en la participació
- Excuses recurrents

EXPLICACIÓ

- Cancel·lació de cites sense avisar o amb excuses vagues, pot indicar por, vincle emocional actiu o control per part de la persona agressora.
- Peticions de posposar visites per motius logístics o d'agenda.
- Mostra dificultat per mantenir el procés de manera contínua.
- Períodes de cooperació seguits de desconnexió o absència.
- Justificacions detallades que poden reflectir por, ansietat o pressió externa.

Relació víctima-professional

- Reticència a parlar o compartir informació
- Contradiccions en el relat
- Dependència de les figures professionals
- Por a represàlies
- Reaccions emocionals intenses

- Indicatiu de por, vergonya o desconfiança inicial.
- Confusió o autocensura que dificulten l'expressió coherent.
- Necessitat de validar decisions o demanar constantment garanties.
- Por que la persona agressora conegui la informació compartida.
- Plor, nerviosisme o ansietat davant determinats temes.

Dificultats emocionals i psicològiques

- Ansietat o estrès persistents
- Sentiments de culpa o vergonya
- Depressió o baixa autoestima
- Canvis d'humor bruscos

- Interferència en la capacitat de sostenir el procés.
- Poden generar bloqueig o inhibició davant el procés.
- Redueix la motivació i capacitat de participació.
- Mostren vulnerabilitat emocional vinculada al procés.

CATEGORIA	INDICADOR	EXPLICACIÓ
 <p>Pressió externa i influència de la persona agressora</p>	<p>▶ Por a represàlies →</p>	<p>Temor que limita la participació en denúncies o mesures de protecció.</p>
	<p>▶ Pressió familiar o social →</p>	<p>Opinions o judicis que poden condicionar la continuïtat.</p>
	<p>▶ Manipulació de la persona agressora →</p>	<p>Intent de frenar la cooperació professional o el procés judicial.</p>
 <p>Càrrega pràctica i logística</p>	<p>▶ Dificultats econòmiques o de transport →</p>	<p>Limiten l'accés regular a sessions o visites.</p>
	<p>▶ Sobrecàrrega de responsabilitats →</p>	<p>Obligacions laborals o familiars que impedeixen la participació continuada.</p>
	<p>▶ Dependència de tercers →</p>	<p>Necessitat d'acompanyament o suport extern per accedir als recursos.</p>
 <p>Motivació i percepció del procés</p>	<p>▶ Desconfiança envers professionals o institucions →</p>	<p>Dificulta la cooperació i la continuïtat.</p>
	<p>▶ Expectatives negatives sobre el resultat →</p>	<p>Por a que el procés no resolgui la situació de violència.</p>
	<p>▶ Dificultat per prendre decisions →</p>	<p>Inseguretat o por que condiciona la participació activa.</p>
	<p>▶ Dubtes constants sobre continuar →</p>	<p>Evidencia la incertesa i la dificultat de la víctima per sostenir el procés.</p>

Annex 8: NOMENCLATURES

- ▶ **SOAF:** Servei d'Orientació i Atenció a les Famílies.
- ▶ **COCOBE:** Coordinador/a de coeducació, convivència i benestar de l'alumnat.
- ▶ **SEAIA:** Servei Especialitzat d'Atenció a la Infància i l'Adolescència.
- ▶ **SIFE:** Servei d'Intervenció de Família Extensa.
- ▶ **DGPPIA:** Direcció General de Prevenció i Protecció d'Infants i Adolescents.
- ▶ **EFI:** Equip Funcional d'Infància.
- ▶ **EVAMI:** Equip de Valoració del Maltractament Infantil.
- ▶ **GAV:** Grup d'Atenció a la Víctima de Mossos d'Esquadra.
- ▶ **UDEPMI (BCN):** Unitat de Detecció i Prevenció del Maltractament Infantil.
- ▶ **EFE (salut):** Equip Funcional Expert en maltractament infantil greu.
- ▶ **SIC:** Servei d'Intervenció en Crisis.
- ▶ **ATENPRO:** Atenció i Protecció Telefònica per a víctimes de violència de gènere.
- ▶ **RUMI:** Registre Unificat de Maltractament Infantil.
- ▶ **USAV:** Unitat de Suport a l'Alumnat en situació de Violència.

Annex 9: Protocols vinculants de referència

El Protocol d'Abordatge de les violències masclistes i lgbtifòbiques de la Noguera no és un document aïllat, sinó que forma part d'una xarxa interconnectada de protocols i recursos que operen a diferents nivells. Aquesta connexió és clau per garantir una atenció integral, coordinada i coherent davant de situacions de violència. Aquesta articulació és imprescindible per poder evitar duplicitats i buits en l'atenció; garantir una continuïtat en l'acompanyament a la víctima, des de la detecció fins a la recuperació; dotar de seguretat jurídica i procedimental als equips professionals implicats; i afavorir la coordinació interinstitucional i el treball en xarxa.

El protocol comarcal s'alinea i s'articula amb:

PROTOCOL MARC PER UNA INTERVENCIÓ AMB DILIGÈNCIA DEGUDA EN SITUACIONS DE VIOLÈNCIA MASCLISTA.

PROTOCOL PER A L'ABORDATGE DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA A LA DEMARCACIÓ DE LLEIDA.

PROTOCOL MARC D'ACTUACIONS CONTRA EL MALTRACTAMENT A INFANTS I ADOLESCENTS DE CATALUNYA.

PROTOCOL D'ACTUACIÓ DAVANT DE MALTRACTAMENTS EN LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA EN L'ÀMBIT DE LA SALUT.

PROTOCOL DE PREVENCIÓ, DETECCIÓ, NOTIFICACIÓ, DERIVACIÓ I COORDINACIÓ DE LES SITUACIONS DE MALTRACTAMENT INFANTIL I ADOLESCENT EN L'ÀMBIT EDUCATIU.

PROTOCOL PER A L'ATENCIÓ I ACOMPANYAMENT DE L'ALUMNAT TRANSGÈNERE EN ELS CENTRES EDUCATIUS.

PROTOCOL DE SEGURETAT CONTRA LES VIOLÈNCIES SEXUALS EN ENTORNS D'OCI.

PROTOCOL D'ATENCIÓ I RECUPERACIÓ DE LES DONES QUE VIUEN SITUACIONS DE VIOLÈNCIA MASCLISTA ATESES DES DE LES OFICINES DE TREBALL DEL SERVEI PÚBLIC D'OcupACIÓ DE CATALUNYA.

PROTOCOL D'ACTUACIÓ DAVANT QUALSEVOL TIPUS DE VIOLÈNCIA EN L'ÀMBIT EDUCATIU.

PROTOCOL DE PREVENCIÓ, DETECCIÓ I INTERVENCIÓ DAVANT L'ASSETJAMENT I EL CIBERASSETJAMENT ENTRE IGUALS.

PROTOCOL PER A LA PREVENCIÓ I ABORDATGE DE L'ASSETJAMENT SEXUAL I PER RAÓ DE SEXE A L'EMPRESA.

PROTOCOL D'ACTUACIONS PER PREVENIR LA MUTILACIÓ GENITAL FEMENINA.

PROTOCOL DE PROTECCIÓ DE LES VÍCTIMES DE TRÀFIC D'ÈSSERS HUMANS A CATALUNYA. MODEL D'ABORDATGE DELS MATRIMONIS FORÇATS.

PROTOCOL PER A L'ABORDATGE DELS MATRIMONIS FORÇATS.

PROTOCOL QUE DESPLEGA EL DEURE D'INTERVENCIÓ DE LES PERSONES QUE TREBALLEN A L'INSTITUT CATALÀ DE LA SALUT PER FER EFECTIU L'ABORDATGE DE L'HOMOFÒBIA, LA BIFÒBIA I LA TRANSFÒBIA.

PROTOCOL-GUIA d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu.

PROTOCOL QUE DESPLEGA EL DEURE D'INTERVENCIÓ DE LES PERSONES QUE TREBALLEN A LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES DE CATALUNYA PER A FER EFECTIU L'ABORDATGE DE L'HOMOFÒBIA, LA BIFÒBIA I LA TRANSFÒBIA A CATALUNYA.

Glossari

» **ABORDATGE DE LES VIOLÈNCIES MASCLISTES I LGBTIFÒBIQUES:** Conjunt d'accions i estratègies coordinades que tenen per objectiu prevenir, visibilitzar i erradicar les violències masclistes i lgbtifòbiques. L'abordatge integra totes les fases del procés: sensibilització i informació a la comunitat per promoure la igualtat i el respecte; identificació i detecció de situacions de risc o de violència; atenció i protecció de les persones afectades, garantint la seva seguretat, drets i benestar; i finalment, recuperació i reparació, afavorint l'autonomia, la inclusió social i la plena participació de les víctimes en tots els àmbits de la vida.

» **CERTIFICAT D'ACREDITACIÓ DE LA VÍCTIMA:** Document oficial que acredita la condició de víctima d'una persona davant situacions de violència masclista o lgbtifòbica. Aquest certificat té com a finalitat facilitar l'accés a serveis, proteccions i drets específics previstos per la normativa vigent, així com la participació en procediments administratius o judicials relacionats amb la violència soferta. L'expedició del certificat es realitza per autoritats o entitats competents, garantint la confidencialitat i la protecció de la persona afectada.

» **COMUNICAT DE LESIONS:** Document mèdic oficial que emet un professional sanitari quan atén una persona amb lesions que poden ser derivades d'un fet violent o

constituti de delictes. Té la doble funció de registrar i descriure clínicament les lesions i de posar-les en coneixement de l'autoritat judicial o policial competent, amb la finalitat de garantir la protecció de la víctima i iniciar, si escau, les actuacions legals corresponents.

» **DILIGÈNCIA DEGUDA:** La *Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia* estableix a l'article 11 l'abast del concepte "deure d'intervenció": Els professionals, si tenen coneixement d'una situació de risc o tenen una sospita fonamentada de discriminació o violència per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, tenen el deure de comunicar-ho als cossos i forces de seguretat i a l'òrgan competent.

La Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, defineix la diligència deguda com l'obligació dels poders públics d'adoptar mesures legislatives i de qualsevol altre ordre per a actuar amb l'agilitat i eficiència necessàries i assegurar-se que les autoritats, el personal, els agents, les entitats públiques i els altres actors que actuen en nom d'aquests poders públics es comportaran d'acord amb aquesta obligació, amb vista a prevenir, investigar, perseguir, castigar i reparar adequadament

els actes de violència masclista i protegir-ne les víctimes.

» **EXPEDIENT DE RISC DE SERVEIS SOCIALS:** Conjunt de documents i informes elaborats per l'equip de Serveis Socials que recullen informació sobre una persona o unitat familiar identificada com a potencialment en situació de risc. L'objectiu d'aquest expedient és avaluar la vulnerabilitat, planificar mesures de protecció i coordinar recursos i intervencions per prevenir situacions de maltractament, violència o desprotecció. L'expedient garanteix la confidencialitat de les dades i la protecció de les persones implicades.

» **EXPEDIENT DE DESAMPARAMENT:** Conjunt de documents i informes elaborats per l'equip de Serveis Socials que recullen informació sobre una persona —habitualment menor d'edat o persona vulnerable— que es troba en situació de desprotecció o manca de tutela efectiva. L'objectiu de l'expedient és valorar el grau de risc, activar mesures de protecció i coordinar recursos per garantir la seguretat i el benestar de la persona afectada.

» **EXPRESSIÓ DE GÈNERE:** Forma en què una persona manifesta la seva identitat de gènere a través de comportaments, actituds, maneres de vestir, pentinats, ús d'accessoris, llenguatge corporal, veu o altres

elements de la seva aparença i interacció social. L'expressió de gènere pot coincidir o no amb les expectatives socials associades al sexe assignat al néixer i no determina ni la identitat de gènere ni l'orientació sexual de la persona.

▶ **FEMINISMES:** Conjunt de moviments socials, idees i pràctiques que lluiten per la igualtat de gènere, l'eliminació de les desigualtats i la injustícia cap a les dones i altres identitats de gènere subordinades. Els feminismes qüestionen el patriarcat i la discriminació estructural i promouen transformacions socials, culturals, polítiques i econòmiques per garantir els drets i l'autodeterminació de totes les persones. Existeixen diverses corrents i enfocaments dins dels feminismes, que poden posar l'èmfasi en la interseccionalitat, la justícia social, l'ecofeminisme o altres perspectives complementàries.

▶ **HETERONORMATIVITAT:** Conjunt de creences, pràctiques i normes socials que consideren l'heterosexualitat com la forma natural, normal i desitjable de relació afectiva i sexual. Aquest model imposa rols de gènere rígids i privilegia les relacions binàries home-dona, invisibilitzant o estigmatitzant altres identitats de gènere i orientacions sexuals. La heteronormativitat contribueix a la

reproducció del patriarcat i de les violències masclistes i lgbtifòbiques.

▶ **INTERSECCIONALITAT:** Marc analític i perspectiva que reconeix que les persones poden experimentar múltiples formes de discriminació o privilegi simultàniament, derivades de la combinació de factors com el gènere, l'orientació sexual, la identitat de gènere, la raça, l'ètnia, la classe social, la discapacitat, l'edat o altres condicions socials. Aquest concepte, introduït per Kimberlé Crenshaw, permet comprendre com les desigualtats i les violències no actuen de manera aïllada, sinó que es creuen i s'intensifiquen, afectant de manera diferent cada persona segons la seva posició social.

▶ **IDENTITAT DE GÈNERE:** Vivència interna i individual del gènere tal com cada persona la sent i l'experimenta profundament. Pot correspondre o no amb el sexe assignat al néixer i inclou la manera com cadascú s'autodefineix (dona, home, ambdós, cap, no binària, entre d'altres). L'exercici del dret a la identitat de gènere implica el reconeixement i respecte de l'autodeterminació de cada persona, independentment de si ha realitzat o no processos mèdics, jurídics o socials d'adequació.

▶ **LGBTI+:** abreviatura general de lesbianes, gais, bisexuals, trans, intersex i altres identitats)

▶ **MESURES CAUTELARS:** Decisions judicials de caràcter urgent i temporal adoptades amb la finalitat de prevenir riscos i garantir la protecció immediata de les víctimes de violència masclista i lgbtifòbica, així com assegurar el correcte desenvolupament del procediment judicial. Poden incloure mesures penals (presó provisional, la prohibició de comunicació o la retirada d'armes) i també mesures civils provisionals (com l'atribució de l'habitatge familiar o la regulació provisional de la guarda i custòdia de menors). La seva naturalesa és preventiva i la seva vigència es manté mentre es resol el procés judicial principal.

▶ **MESURES CIVILS PROVISIONALS:** Resolucions adoptades pel jutjat, de manera urgent i temporal, dins d'un procediment judicial per protegir els drets i interessos de les víctimes de violència masclista i lgbtifòbica i dels seus fills o persones dependents. Aquestes mesures poden incloure, entre d'altres, la atribució de l'ús de l'habitatge familiar, la guarda i custòdia i el règim de visites dels fills, la pensions d'aliments, o qualsevol altra disposició necessària per assegurar la protecció i el benestar immediat de la unitat familiar mentre dura el procediment judicial.

- » **ORDRE DE PROTECCIÓ:** Resolució judicial urgent que concentra en un sol acte processal una mesura provisional destinada a garantir la **seguretat, la integritat i els drets** de les víctimes de violència masclista i lgbtifòbica, així com dels seus fills o persones dependents a través de la prohibició de l'apropament i la comunicació per part de l'agressor cap a la víctima.
- » **ORIENTACIÓ SEXUAL:** Atracció emocional, afectiva i/o sexual que una persona sent cap a altres persones, que pot ser de diferent sexe, del mateix sexe o de més d'un sexe/gènere. L'orientació sexual és independent de la identitat de gènere i de l'expressió de gènere de la persona, i inclou diverses possibilitats com heterosexualitat, homosexualitat, bisexualitat, pansexualitat, asexualitat, entre d'altres.
- » **PATRIARCAT:** Sistema social, cultural i polític en què els homes, especialment els heterosexuals cisgènere, detenen la major part del poder i exerceixen dominació sobre les dones i altres identitats de gènere dissidents. El patriarcat s'expressa a través de normes, valors, institucions i pràctiques que legitimen la desigualtat de gènere, la subordinació de les dones i l'exclusió o marginalització de les persones LGBTI+. Aquest sistema estructural és la base que sosté moltes de les violències masclistes i lgbtifòbiques.
- » **SEXISME:** Conjunt d'idees, actituds, normes i pràctiques socials que discriminen o desvaloren les persones en funció del seu sexe i per raó de gènere a través del principi de supremacia masculina i de la imposició de la heterosexualitat obligatòria. El sexisme pot manifestar-se de manera directa, com en insults o exclusió, o indirecta, com en estereotips de gènere, desigualtat en l'accés a oportunitats o en la reproducció de rols rígids. Constitueix una de les bases ideològiques del patriarcat i contribueix a la perpetuació de les violències masclistes i lgbtifòbiques.
- » **TRANSGÈNERE:** d'acord amb la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, *per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia*, el terme transgènere s'empra per a referir-se a les persones que se senten del sexe contrari al que se'ls ha atribuït en néixer segons llurs característiques biològiques i a les persones que no s'identifiquen exactament ni amb un home ni amb una dona segons la concepció tradicional dels gèneres, tot això amb independència que aquestes persones s'hagin sotmès o no a una intervenció quirúrgica. Les persones transsexuals, doncs, resten incloses dins la denominació de persones transgènere. En el mateix sentit, la transsexualitat resta inclosa dins la denominació genèrica transidentitat, que designa la condició o la qualitat de transgènere.
- » **VICTIMITZACIÓ PRIMÀRIA:** En el marc de les violències masclistes i lgbtifòbiques, la victimització primària fa referència al dany inicial i directe que pateix una persona com a conseqüència de l'agressió o la vulneració dels seus drets. Inclou tots els efectes immediats de la violència (físics, psicològics, sexuals, socials o econòmics) que impacten directament en la víctima. És, per tant, el primer nivell de victimització i s'origina en l'acte violent mateix, abans que hi intervinguin altres factors com el sistema judicial, policial o l'entorn social.
- » **VICTIMITZACIÓ SECUNDÀRIA:** En el context de les violències masclistes i lgbtifòbiques, la victimització secundària és el dany afegit que pateix la víctima com a conseqüència de la resposta inadequada, negligent o culpabilitzadora de les institucions, els serveis o l'entorn social després de l'agressió inicial. Això pot passar quan des de la intervenció professional se la qüestiona o no se la creu; ha de repetir reiteradament

el relat dels fets davant diferents professionals; es troba amb processos judicials o policials poc sensibles o revictimitzadors; rep comentaris culpabilitzadors, discriminació o manca de suport per part de familiars, amistats o comunitat. La *Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia estableix, en el seu articulat que la victimització secundària és el maltractament addicional exercit contra lesbianes, gais, bisexuals, transgènere o intersexuals que es troben en algun dels supòsits de discriminació, assetjament o represàlia com a conseqüència directa o indirecta dels déficits de les intervencions dutes a terme pels organismes responsables, i també per les actuacions d'altres agents implicats.*

Generalitat de Catalunya
**Departament d'Igualtat
i Feminisme**

CONSELL COMARCAL DE LA NOGUERA

Igualtat i Feminismes